

مسکو در مدیترانه: روابط روسیه و اسرائیل^۱

نویسنده: جاشوا کراسا^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۸/۱۰

مترجمین: عارف بیژن^۳ صدیقه نژاد قربان^۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱/۲۳

چکیده

۱۰۱

روابط بین روسیه و اسرائیل، با توسعه دیدگاه‌های استراتژیک و سیاست‌های راهبردی دو دولت پس از جنگ سرد تکامل یافت. پیشرفت مداومی که از احیای روابط دیپلماتیک در سال ۱۹۹۱ - و به‌ویژه از سال ۲۰۰۰ که ولادیمیر پوتین قدرت را به‌دست گرفت - صورت گرفت نمایانگر بهبود قابل توجهی در فضای امنیت ملی اسرائیل و یک دستاورد مهم برای سیاست جهانی و منطقه‌ای روسیه محسوب می‌شود. بهترین روابط دوجانبه میان آنها از سال ۱۹۹۱ تاکنون شکل گرفته است. از زمان مداخله روسیه در سوریه در سال ۲۰۱۵، هر طرف، دیگری را به‌عنوان یک بازیگر اصلی در منطقه می‌بیند که ظرفیت آن بر منافع امنیت ملی‌اش تاثیر می‌گذارد. منافع دو ایالت به ندرت با هم یکسان هستند؛ اما اغلب همگام هستند. حتی در مواردی که با هم مخالف هستند، هر دو طرف اهمیت یکدیگر را تشخیص داده و تلاش‌های قابل توجهی را برای حل اختلافات انجام می‌دهند. رژیم اسرائیل به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای قوی قابلیت اخلال در معماری استراتژیک برنامه‌ریزی شده مسکو در خاور میانه را دارد. از سوی دیگر، روسیه از نزدیک با رقبای اصلی اسرائیل در منطقه، یعنی ایران و سوریه متحد است و امروزه عملاً مرزی با رژیم صهیونیستی در بلندی‌های جولان دارد. حضور نیروهای روسی یک پیچیدگی و یک ترمز برای فعالیت اسرائیل فراهم می‌کند. اورشلیم امیدوار است که مسکو بتواند مشتریان منطقه‌ای خود را هنگامی که فعالیت‌های آنها منافع آن را تهدید می‌کند، مهار کند.

واژگان کلیدی: روسیه، اسرائیل، سوریه.

۱. این مقاله در ژوئن ۲۰۱۸ توسط موسسه تحقیقات سیاست خارجی منتشر شده است.

۲. جوشوا کراسا (Joshua Krasna)، همکار در برنامه موسسه تحقیقات سیاست خارجی در خاورمیانه، یک تحلیل‌گر متخصص در تحولات و پیش‌بینی‌های سیاسی و منطقه‌ای خاورمیانه و همچنین در موضوعات استراتژیک بین‌المللی است. دکتر کراسا دارای مدرک دکتری از دانشگاه بار ایلان و فارغ‌التحصیل دانشگاه کلمبیا و دانشکده مطالعات بین‌المللی جانز هاپکینز است.

۳. دانشجوی دکتری مطالعات منطقه‌ای دانشگاه ملی سن پترزبورگ، روسیه.

۴. فارغ‌التحصیل کارشناسی ارشد مطالعات مصر دانشکده مطالعات جهان، دانشگاه تهران، ایران.

روسیه با افزایش جایگاه خود در خاورمیانه نه تنها در حال توسعه روابط با بازیگران اصلی است؛ بلکه مهمتر از آن، از طریق مذاکره بر تقسیم‌بندی بین آنها تاثیرگذار می‌باشد. داشتن روابط خوب تقریباً با تمام بازیگران دشمن در خاور میانه - شاهکاری که ایالات متحده نمی‌تواند ادعا کند - روسیه خود را به‌عنوان «واسطه ضروری»^۱ معرفی می‌کند. اسرائیل، به‌عنوان یک دولت کوچک و منزوی در سطح بین‌المللی، به‌دنبال روابط خوب با هر شریک دیگری است. هدف سیاست خارجی اسرائیل دستیابی به حداکثر تنوع در روابط دیپلماتیک است.

اشتراکات تاریخی، فرهنگی و اجتماعی در روابط روسیه و اسرائیل نقش دارند و همچنین چندین مسئله استراتژیک کلیدی وجود دارد که در آن دو طرف اختلاف نظر دارند. مهمترین آنها مربوط به ایران، سوریه و فلسطین است. روابط بین روسیه و ایران، به‌ویژه در حوزه نظامی و هسته‌ای، سال‌هاست موضوع اصلی گفتمان دیپلماتیک بین اورشلیم و مسکو بوده است. روسیه به‌دنبال ایجاد روابط مثبت با اسرائیل و ایران است و استراتژی منطقه‌ای مسکو مبتنی بر تقویت روابط سودمند هم‌زمان با دو قدرت قدرتمند در منطقه است. روابط دوجانبه در یک چارچوب مشخص تعریف شده است که مرزهای آن توسط هر دو طرف به‌خوبی درک می‌شوند. به‌نظر نمی‌رسد که منافع اساسی که پویایی روابط دوجانبه را تعریف می‌کنند به‌طور قابل توجهی تغییر کنند. روابط روسیه و اسرائیل همچنان با دوگانگی روابط دوستانه همراه با اختلافات جدی در مورد بسیاری از مسایل منطقه‌ای ادامه خواهد داشت.

در ساعات اولیه ۱۰ می سال ۲۰۱۸، بارانی از حملات هوایی به ده‌ها نفر از اهداف ایران در سوریه اصابت کرد. مقامات اسرائیلی ادعا کردند که این حملات در واکنش به ۲۰ موشک ایرانی که چند ساعت پیش از این، در بلندی‌های جولان آغاز شد، بودند. رسانه‌های ایران این حملات را «بی‌سابقه» خواندند؛ اما در عین حال این واقعه آخرین مورد در مجموعه‌ای از درگیری‌های علنی بین اسرائیل و ایران در سوریه است. کمتر از یک هفته و نیم پیش از آن، در ۲۹ آوریل ۲۰۱۸، بیش از دوازده سرباز ایرانی از حمله

1. Indispensable Middleman.

موشکی مشابه اسراییل جان خود را از دست دادند. پیش از آن، آخرین درگیری نظامی در هفته دوم آوریل رخ داد. این درگیری اواسط ماه آوریل اولین باری بود که اسراییل آشکارا به خاطر حمله به نیروهای ایرانی در سوریه، به‌عنوان اوج درگیری پنهانی بین اسراییل و ایران، اعتبار خود را به‌دست آورد. از زمان آغاز جنگ داخلی سوریه، اسراییل بدون اینکه تا آوریل ۲۰۱۸، اعتبار خود را از دست بدهد، بیش از صد حمله هوایی علیه حزب‌الله و قابلیت‌های استراتژیک ایران در سوریه انجام داده است. در پی این درگیری‌ها، به‌نظر می‌رسد که مسکو متقاعد شده است که نیروهای ایرانی و حزب‌الله در سوریه باید از مرز با اسراییل دور شوند - در مقابل، ظاهراً برای موافقت اسراییل برای بازگشت نیروهای رژیم بشار اسد به این مناطق. پوتین همچنین خواستار حذف همه نیروهای خارجی از سوریه پس از کنترل کامل رژیم اسد در این کشور شد.^۱

در میان این تنش، نقش سومین قدرت بزرگ درگیری - روسیه - مطرح شده است. روسیه پس از برقراری ارتباط با هر دو طرف، پتانسیل عمل به‌عنوان یک میانجی را دارد. برای ارزیابی نقش روسیه در این بن‌بست، درک منافع مسکو در منطقه و روابط با هر دو طرف مهم است. درحالی‌که مشارکت روسیه - ایران با عمق گسترده‌ای صورت گرفته است، روابط مسکو با اسراییل توجه بیشتری را می‌طلبد. این روابط چگونه طی سه سال منجر به ورود روسیه در جنگ داخلی سوریه شد؟

علی‌رغم نقش مخالف در این درگیری‌ها، روسیه و اسراییل از چیزی لذت می‌برند که یک متخصص آن را «روابط خاص دست‌کم گرفته شده» می‌نامد.^۲ این رابطه به‌طور پیوسته از زمان بازگشت رسمی آن در سال ۱۹۹۱، (پس از جنگ شش روزه در سال ۱۹۶۷) بهبود یافته است. درحالی‌که اساساً روابط بر پایه روابط اقتصادی و سیاسی مشترک بود، منافع استراتژیک مشترک در سال‌های اخیر رشد یافته است. از زمان مداخله روسیه در سوریه در سال ۲۰۱۵، هر طرف، دیگری را به‌عنوان یک بازیگر اصلی در منطقه می‌بیند و ظرفیت آن بر منافع امنیت ملی دیگر تاثیر می‌گذارد؛ بنابراین، هر

1. Alexander Fulbright, "Israel, Russia said to Reach Secret Deal on Pushing Iran Away from Syria's Border," Times of Israel, May 28, 2018; and "Israel Source: Russia to Back Israel Against Iran in Syria," Middle East Monitor, May 29, 2018.

2. Analyst and former senior diplomat Cliff Kupchan, personal interview with author, April 2018.

دو به تعامل استراتژیک نزدیک به‌عنوان یک الزام نگاه می‌کنند. این گزارش با ارزیابی منافع اصلی روسیه و اسرائیل شروع خواهد شد که به‌طور جمعی خطوط فاصل این رابطه را تعریف می‌کند. سپس به تحلیل مولفه‌های نرم رابطه اجتماعی، فرهنگی، تاریخی و مولفه‌های حقیقی-سیاسی، اقتصادی و نظامی ادامه خواهد داد. درنهایت، این مقاله به سه حوزه سیاسی اصلی که این دو دولت با آن مخالف هستند نگاه خواهد کرد؛ اما آنها همچنین حجم گفتگوی استراتژیک خود را در این زمینه می‌بینند: ایران، سوریه و فلسطین.

یک. منافع

روابط بین روسیه و اسرائیل تکامل یافته است؛ چراکه هر دو دولت دیدگاه‌های استراتژیک پس از جنگ سرد و سیاست‌های راهبردی خود را توسعه داده‌اند. آنها تابعی از عملکرد منافع و به میزان کمتری از ارزش‌ها و تاریخ هستند. منافع دو طرف به‌ندرت با هم یکسان است؛ اما اغلب همگام هستند. حتی در مواردی که با هم مخالف هستند، هر دو طرف اهمیت یکدیگر را تشخیص داده و تلاش‌های قابل‌توجهی را برای حل اختلافات انجام می‌دهند.

۱-۱. روسیه

برای درک منافع روسیه نسبت به اسرائیل، لازم است که ابتدا اهداف سیاسی وسیع‌تر مسکو، هم منطقه‌ای و هم جهانی را بررسی کنیم. روسیه یک قدرت رویزیونیستی^۱ است؛ به‌دنبال جبران آن چیزی است که به‌عنوان یک توزیع ناعادلانه قدرت در نظم جهانی به رهبری ایالات‌متحده در نظر گرفته می‌شود.^۲ به گفته دمیتری ترینین، متخصص روسیه، هدف اصلی سیاست خارجی پوتین در سال‌های اخیر، بازگرداندن روسیه به «سطح بالای سیاست جهانی» بوده است.^۳ این بحران در سوریه و عدم تمایل آمریکا

1. Revisionist Power.

2. Robert Kagan, "Backing into World War III," Foreign Policy, February 6, 2017.

3. Dmitri Trenin, What is Russia up to in the Middle East? (Cambridge: Polity, 2018), pp. 135, 52.

برخی تحلیل‌گران روسی بازگشت روسیه به خاورمیانه را در زمینه وسیع ژئوپولیتیکی می‌دانند. آنها توضیح می‌دهند که روسیه از غرب ناامید شده است و تصور می‌کنند غرب از روسیه رو برگردانده است، و می‌داند که نمی‌تواند روابطش با آن را بهبود بخشد؛ بنابراین روسیه با اتخاذ استراتژی نسبتاً تاکتیکی، شرق را به خاورمیانه تبدیل کرد. (ملاقات مولف با مقامات و تحلیل‌گران روس در سال ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷).

به مداخله به‌طور معنی‌دار به روسیه فرصتی برای پیشبرد این هدف فراهم کرده است. روسیه با ورود خود به یک بحران بین‌المللی، بازگشت خود به مرحله جهانی را اعلام کرد. این امر مانع از آن شد که مسکو به‌عنوان تلاش آمریکا برای ایجاد نفوذ بر مرزهای خود از طریق «انقلاب‌های رنگی» عمل کند. یکی از مولفه‌های اصلی این استراتژی آمریکا، خروج روسیه از خاورمیانه است. در نتیجه با مقابله موفقیت‌آمیز اهداف آمریکا در منطقه، روسیه خود را به‌عنوان یک بازیگر اصلی ژئوپلیتیک معرفی کرد و ایالات متحده را مجبور کرد تا آن را به رسمیت بشناسد.^۱

روسیه بیشتر از آنچه که به‌طور گسترده به‌عنوان دوره تحرک آمریکایی از خاورمیانه به‌شمار می‌رود، بهره‌برداری کرده است. با قدرت زیاد، کرملین به تشکیل متحدان سنتی آمریکایی، مانند مصر، ترکیه، اردن، عربستان سعودی و اسرائیل ادامه می‌دهد. هدف این نیست که این کشورها را به‌طور کامل از مدار ایالات متحده خارج کنیم در عوض، کرملین به تقویت شکاف‌ها در معماری استراتژیک آمریکا و تشویق کشورها برای پذیرش روابط متعادل‌تر بین این دو کشور امیدوار است. با بهبود روابط با این کشورها، مسکو نیز خود را از نزدیک شدن به حمایت از شیعیان حفظ می‌کند. حمایت مسکو از اقلیت مسلمان در صورتی که اغراق‌آمیز باشد می‌تواند استراتژی خود در منطقه را مختل کند. شاید به‌طور قابل توجهی، مداخله روسیه در سوریه برای حفاظت از رژیم تهدید شده در تقابل سخت بهار عربی، با عدم تمایل آمریکا برای انجام همین کار برای متحدان خود، به‌ویژه مصر است.^۲

سرانجام، روسیه با موفقیت، با دگرگونی‌های فرقه‌گرایی، افراط‌گرایی اسلامی و تروریسم مبارزه کرد. مسکو ادعا می‌کند که ایالات متحده این روند را در نابودی کوتاه‌مدت رژیم‌های سکولار و (وابسته به روسیه) در عراق و لیبی تسریع کرده است،^۳ «ماموریت انجام شده» رییس‌جمهور ولادیمیر پوتین، پیروزی دیگری را در برابر

1. Several sources interviewed referred to the Russian sense of insult when President Barack Obama called Russia “a regional power”.

2. Yuval Weber, “Russian Foreign Policy in the Middle East: Multiple Drivers, Uncertain Outcomes,” Black Sea Strategy Papers, Foreign Policy Research Institute, November 30, 2017.

3. Trenin, pp. 40-41, 48-49.

دشمن غربی روسیه آرایه می‌دهد. مداخله روسیه در سوریه، تهدیدی برای تغییر رژیم در خاورمیانه را از بین برد و داستان روایت پیروزی‌های اجتناب‌ناپذیر جهادی را که موجب آشفتگی در مرزهای روسیه شد، خنثی کرد.

تمایل مسکو به تبدیل شدن به یک بازیگر اصلی در خاورمیانه باعث شگفتی نیست. این منطقه برای سه بخش کلیدی اقتصاد روسیه حیاتی است: نفت، صنایع دفاعی و هسته‌ای. در انرژی، خاورمیانه هم یک رقیب اصلی است، به‌عنوان بزرگ‌ترین منطقه تولیدکننده نفت جهان و یک شریک ضروری در کنترل قیمت‌ها و توسعه پروژه‌های گاز که در صنایع دفاعی و هسته‌ای، خاورمیانه یک بازار حیاتی است. از سال ۲۰۱۱ شاهد افزایش مداوم فروش سلاح‌های روسی به کشورهای خاورمیانه بوده‌ایم که ۳۶ درصد از ارسال پدافند روسیه را در سال ۲۰۱۵ تشکیل می‌دهد.^۱ مسکو در تامین مالی و ساخت راکتورها در مصر، ترکیه و اردن مسلط است و شرکت «روس اتم» یک دفتر منطقه‌ای در دبی را در سال ۲۰۱۶ افتتاح کرد.^۲

در سال‌های اخیر، روسیه نه تنها با توسعه روابط خود با بازیگران اصلی، مساحت خود را در خاورمیانه افزایش داده است؛ بلکه مهمتر از آن، از طریق مذاکره بر تقسیم‌بندی بین آنها با داشتن روابط خوب با تمام بازیگران دشمن در خاورمیانه شاهکاری که ایالات متحده نمی‌تواند ادعا کند روسیه خود را به‌عنوان «واسطه ضروری»^۳ می‌شناسد.^۴ به‌عنوان مثال، روابط آن با اسرائیل، اهرم جغرافیایی در مقابل کشورهای عربی و ایران است. روسیه می‌تواند از نفوذ خود برای مهار کردن اسرائیل و جلوگیری از تشدید اوضاع پس از درگیری استفاده کند. نمونه‌ای بارز از این مانور، حادثه فوریه ۲۰۱۸

1. James Sladden, Becca Wasser, Ben Connable, Sarah Grand-Clement, Russian Strategy in the Middle East, RAND Perspectives, 2017.

2. Yoel Guzansky and Gallia Lindenstrauss, From Oil to Nuclear Energy? The Development of Civilian Nuclear Programs in the Middle East, Memorandum No. 155, Tel Aviv: Institute for National Security Studies, June 2016.

3. Indispensable Middleman.

۴. همان‌طور که دیمیتری آدامسکی متذکر می‌شود، در بازی‌های جنگی انجام شده در چند سال گذشته با نفوذ اندیشکده‌های فکری اسرائیل که درگیری‌های نظامی با حماس، حزب‌الله، ایران و سوریه را شبیه‌سازی می‌کرد، روسیه به‌عنوان یک واسطه محوری با توانایی منحصربه‌فرد برای گسترش یا عدم گسترش برخوردها ظاهر شد.

Dmitry Adamsky, "Putin's Damascus Steal," Foreign Affairs, September 16, 2015.

است که در آن پدافند هوایی سوریه یک هواپیمای جنگنده اسرائیلی را هدف قرار داده و حمله هوایی تلافی‌جویانه بر مواضع ایران در سوریه انجام داده است؛ رییس‌جمهور پوتین، نخست‌وزیر بنیامین نتانیاهو را متقاعد کرده است که از تشدید بیشتر خودداری کند.^۱ از آنجا که بازیگران منطقه‌ای روابط نزدیکی روسیه با اسرائیل را به‌عنوان منافع مبتنی بر ارزش می‌دانند، آنها هزینه مشابهی را برای روسیه، مانند آنچه که برای پرورش یک رابطه قوی با اسرائیل انجام می‌دهند، تحمل نمی‌کنند؛ بلکه تنها به روسیه در فشار برای ارتباط منطقه‌ای کمک می‌کند.

از زمان پیوستن کریمه به روسیه و نزاع با غرب، روابط روسیه و اسرائیل اهمیت جهانی به دست آورده است. روابط خوب با اسرائیل به درجه‌ای از مشروعیت بین‌المللی دست یافته است که آنها نماینده یک شکاف کوچک در دیوار مقاومت غرب به سیاست خارجی کرملین هستند. دیپلمات‌های اسرائیلی توجه دارند که روسیه، اسرائیل را به‌عنوان یک پل احتمالی برای غرب و به‌ویژه آمریکا می‌بیند. آنها گزارش می‌دهند که اسرائیل به‌دلیل روابط قوی اسرائیل با هر دو طرف، به‌طور خاص برای ارسال پیام‌های مخفیانه بین روسیه و غرب مورد استفاده قرار می‌گیرد. در عین حال، روابط روسیه با اسرائیل در مسکو به‌عنوان «انگشتی در چشم آمریکایی‌ها» دیده می‌شود. بنا به گفته تحلیل‌گران دولت اسرائیل، مقامات روس با رضایت خاطر نشان می‌کنند که نتانیاهو بیشتر از دیدار با واشنگتن، از مسکو دیدن می‌کند. علاوه بر این، در سال‌های ریاست‌جمهوری اوباما، نتانیاهو نسبت به اوباما رابطه بهتری با پوتین داشت.^۲

در سطح منطقه‌ای، روابط روسیه با اسرائیل دارای امتیاز بالاتری است. اسرائیل به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای قوی می‌تواند معماری استراتژیک برنامه‌ریزی شده مسکو را در خاور میانه مختل کند. مداخله روسیه در سوریه یک مرز مشترک بین نیروهای روسیه و اسرائیل در ارتفاعات جولان ایجاد کرد؛ بنابراین روسیه برای حفاظت از منافع منطقه‌ای خود، باید تهدید اسرائیل را خنثی کند. مسکو انتخاب کرده است

1. Joost Hiltermann, "Who Can Prevent a War between Israel and Iran? Russia," New York Times, May 3, 2018; and Ronen Bergman, "The Middle East's Coming War," New York Times, February 12, 2018.

2. Personal interview with author, February 2018.

که این هدف را نه با زور، بلکه از طریق تعامل نزدیک انجام دهد. آخر اینکه اهمیت اسرائیل برای مسکو تا حدودی از این دیدگاه روسیه ناشی می‌شود که روابط محکم با جامعه جهانی یهودی به تاثیرگذاری بین‌المللی و پشتوانه سیاسی سیستم سیاسی ایالات‌متحده کمک می‌کند. به گفته دیپلمات‌های ارشد اسرائیلی، «کارت یهودیان» در محافل سیاسی روسیه قابل توجه است. گزارش اخیر مطبوعات اسرائیل به نقل از یکی از مقامات ارشد یهودی- روسی است که گفتگوهای زیادی با پوتین داشته است: پوتین چندین دهه است که تحلیل می‌کند که چرا اتحاد جماهیر شوروی سقوط کرد؟ او متقاعد شده است که یکی از اشتباهات رهبری شوروی دشمنی با یهودیان بود. نه تنها این کار را علیه U.S.R. در سطح جهانی انجام داد؛ بلکه باعث شد که یهودیان روسیه از کشور خود متنفر باشند و پوتین معتقد است که دو میلیون یهودی که پس از فروپاشی اتحاد شوروی به اسرائیل و غرب مهاجرت کردند، شکست استراتژیک برای روسیه بود.^۱

روس‌ها به لحاظ تاریخی یهودیان را به‌عنوان یک نیروی قدرتمند در سرتاسر جهان شناخته‌اند. در حالی که این دیدگاه می‌تواند بقایای ضد سامی با توجه به نفوذ اقتصادی و سیاسی فراگیر یهودیان باشد، چنین سیاستی می‌تواند به حمایت از رژیم روسیه در برابر اتهامات ضد یهودی کمک کند.^۲

۱-۲. اسرائیل

اسرائیل، به‌عنوان یک دولت کوچک و منزوی در سطح بین‌المللی، به‌دنبال روابط خوب با هر شریک حاضر است. در حالی که انزوای اسرائیل در طول سالیان به‌میزان قابل توجهی کاهش یافته است و دولت به یک بازیگر منطقه‌ای قدرتمند تبدیل شده است، این پیش‌فرض رویکرد سیاست خارجی همچنان ادامه دارد.

در این زمینه، رابطه اسرائیل با روسیه حتی بیشتر از سایر کشورها قابل توجه است.

1. Anshel Pfeffer, "Analysis: Is Vladimir Putin an Anti-Semite or Philo-Semite? Depends on His Agenda," Haaretz, March 12, 2018.

۲. آن پروشچوسکای در این مورد، همانند سایر موارد بیان می‌دارد، پوتین بیش از احساسات، به‌صورت واقع‌گرایی عمل می‌کند: «اگر شما با یهودیان به‌خوبی رفتار کنید، از دیدگاه او که در غرب به‌خوبی بازی می‌کند.» همانطور که او اشاره می‌کند، اگر شما مثل یک مامور ک‌گ ب فکر کنید، مشاهده می‌کنید که پس از اصلاحیه قانون جکسون-وانیک (Jackson-Vanik Amendment)، این قدرت نخبگان یهودی غربی بود که تصمیمات غربی را اتخاذ کردند. از سوی دیگر، او اشاره می‌کند که پوتین ملی‌گرایی و اختلافات قومی را در مبارزات خود علیه اوکراین بکار می‌برد و تقویت کلیسای ارتدوکس به‌عنوان یک جز کلیدی برای ساخت هویت ملی‌گرای مذهبی روسیه را موردانتقاد قرار می‌دهد. روحیه ضد جهان‌وطنی و ضدغربی که توسط رژیم پرورش داده می‌شود، در نظر وی، درنهایت می‌تواند علیه یهودیان باشد.

اتحاد جماهیر شوروی، اغلب برای چهل سال نخست تاسیس اسرائیل، حامی اصلی دشمنانش بود. همچنین اتحاد جماهیر شوروی به نوبه خود تهدیدی برای امنیت ملی به وجود آورد؛ دو کشور در سال ۱۹۷۰، در طول «عملیات کاوکاز»^۱ برای حمایت از مصر به صورت نظامی درگیر شدند. از این رو، پیشرفت دوجانبه که از زمان برقراری روابط دیپلماتیک در سال ۱۹۹۱ - و به خصوص از زمانی که ولادیمیر پوتین در سال ۲۰۰۰ اداره را به دست گرفت - نشان دهنده بهبود قابل توجه در فضای امنیت ملی اسرائیل است. در مقیاسی وسیع تر، سیاست خارجی اسرائیل در صدد دستیابی به حداکثر تنوع در روابط دیپلماتیک است.^۲ این استراتژی تا حدودی ناشی از رشد غرب و به ویژه انتقاد اروپا از اسرائیل است. با توجه به این انتقاد، اسرائیل احساس می کند که مشروعیت بین المللی آن رو به کاهش است. ناهماهنگی بین ادارات اسرائیلی و آمریکایی تحت ریاست جمهوری باراک اوباما نیز به تسریع تلاش های متنوع اسرائیل کمک کرد. اسرائیل تا حدودی امیدوار بود به ایالات متحده نشان دهد که گزینه های دیگری هم دارد. در حالی که مشخص شد روابط استراتژیک اسرائیل با ایالات متحده جایگزین ناپذیر است، سیاست گذاران اسرائیلی متوجه شده اند که سیاست خارجی آنها - به خصوص سیاست های اقتصادی خارجی - بیش از حد غربی محور است.

علاوه بر این، تنوع، هدف کلیدی نخست وزیر نتانیاهو را مطرح می کند: قرار دادن اسرائیل به عنوان یک قدرت بین المللی بزرگ، دارای قابلیت های فنی منحصر به فرد و بهره مندی از مشارکت های قوی با قدرت های موجود و فزاینده جهان. رهبری اسرائیل، آینده خود را در توسعه روابط استراتژیک جدید بر اساس منافع اقتصادی دوجانبه و مشارکت فناوری - خارج از محیط غربی می بیند. بر این اساس، در دهه گذشته، اسرائیل به طور قابل توجهی بر بهبود روابط با هند، برزیل، چین و به ویژه روسیه متمرکز شده است. اسرائیل امیدوار است که مسکو بتواند مشتریان منطقه ای خود را هنگامی که فعالیت های آنها منافع آن را تهدید می کند، مهار کند. همان طور که مسکو از اسرائیل به عنوان پلی برای برقراری ارتباط محتاطانه با غرب استفاده می کند، اسرائیل روسیه

1. Operation Kavkaz.

2. See, Eran Lerman, "Israel's Remarkable Diplomatic Achievements in 2017," Jerusalem Institute of Strategic Studies, January 1, 2018. <http://jiss.org.il/en/lerman-israels-remarkable-diplomatic-achievements-in-2017/>.

را به‌عنوان ابزاری برای فرستادن پیام‌های متنی به همسایگان غیردوست می‌بیند. با این حال، این امید اغلب تحقق نیافته است، حداقل تا همین اواخر. روسیه به‌ندرت به درخواست‌های اسراییل برای مهار ایران یا سوریه پاسخ می‌دهد؛ اگرچه روسیه نسبت به اقدامات تلافی‌جویانه اسراییل علیه این فعالان مدارا می‌کند.

گذشته از این، حضور یک جامعه یهودی بزرگ در روسیه مورد توجه اسراییل است. یکی از اصول مهم سیاست خارجی اسراییل، حمایت از یهودیان در سراسر جهان است. جامعه یهودیان در روسیه هم‌اکنون در حال شکوفایی هستند و تحمل رژیم را تجربه می‌کنند. با این حال، ناظران اسراییلی خاطرنشان کردند که این نگرش می‌تواند تغییر کند. روسیه یکی از مهمترین منابع مهاجرت به اسراییل است: امروز، تقریباً یک سوم مهاجران به اسراییل سالانه - تقریباً ۷۰۰۰ تا ۸۰۰۰ نفر - از روسیه می‌آیند؛ بنابراین برای اسراییل، حفظ روابط مثبت با روسیه مهم است تا به بهترین وجه بر تجربه شهروندان یهودی روسیه تأثیر بگذارد.

دو. ارزش‌ها: مولفه‌های «نرم» در روابط

بین تحلیل‌گران درباره نقشی که روابط تاریخی، فرهنگی و اجتماعی در روابط روسیه و اسراییل ایفا می‌کنند اختلاف نظر وجود دارد. در حالی که برخی از دیپلمات‌ها، مقامات و تحلیل‌گران اسراییل، به‌طور کامل آنها را نادیده می‌گیرند، و استدلال می‌کنند که این رابطه کاملاً مبتنی بر منافع است و بیشتر از آن مهمتر است. زیو خنین،^۱ دانشمند ارشد در وزارت جذب مهاجران اسراییل، خاطرنشان می‌کند که روسیه به‌عنوان یک پدیده و نماد، جایگاه بسیار مهمی در آگاهی اجتماعی اسراییل دارد. عناصر فرهنگی روسیه، دیدگاه جهانی و شیوه‌های زندگی به روش‌های بسیاری تبدیل شده است که اغلب «شخصیت صهیونیست اسراییلی»^۲ نامیده می‌شود.^۳

مهمترین عنصر اجتماعی و فرهنگی در این رابطه، جمعیت بزرگ روسی زبان اسراییل است. حدود یک میلیون نفر - تقریباً ۱۲ درصد کل جمعیت اسراییل و ۱۶

1. Zeev Khanin.

2. Israeli Zionist ethos.

3. Vladimir (Zeev) Khanin, "The Social Aspect of Israeli-Russian Relations: A View from Jerusalem" in Zvi Magen and Vitaly Naumkin, eds., *Russia and Israel in the Changing Middle East: Conference Proceedings*, INSS Memorandum no. 129, July 2013, p. 66.

درصد از رای دهندگان آن - به زبان روسی به‌عنوان زبان اول سخن می‌گویند.^۱ پس از زبان عبری و عربی، روسی سومین زبان پرطرفدار در اسرائیل است. همچنین اسرائیلی سومین جمعیت بزرگ اقلیت‌های روسی در خارج از اتحاد جماهیر شوروی سابق است. به‌عنوان بزرگترین بخش از کل جمعیت آن است.^۲ بسیاری از اسرائیلی‌هایی که اصالتاً اهل روسیه هستند، هنوز درگیر تحولات در روسیه می‌باشند و روابط خانوادگی پایدار بین آنها وجود دارد و رسانه‌های روسی زبان، از جمله پخش مجدد از مسکو را دنبال می‌کنند.^۳

دولت روسیه این جامعه بزرگ را به‌عنوان بخشی از جمعیت پراکنده روس موردبررسی قرار می‌دهد. این «هموطنان خارج از کشور» که به‌طور متغیر با زبان و نژاد تعریف شده‌اند، هم‌علاقه قابل‌توجهی به مسکو دارند و هم یک ابزار سیاست خارجی مهم هستند.^۴ رئیس‌جمهور پوتین، در طی نشست سال ۲۰۱۶ در مسکو با رئیس‌جمهور اسرائیل، از وضعیت ویژه اسرائیل در روسیه صحبت کرد:

روسیه و اسرائیل روابط خاصی را ایجاد کرده‌اند که عمدتاً به این دلیل است که یک‌ونیم میلیون شهروند اسرائیلی از اتحاد جماهیر شوروی سابق آمده‌اند که به زبان روسی صحبت می‌کنند، حاملان فرهنگ و ذهنیت روسیه هستند. آنها روابط خود را با بستگان و دوستان خود در روسیه حفظ می‌کنند و این امر روابط بین ایالتی را بسیار خاص می‌سازد.^۵ متخصص روسیه، کلیف کوپچان^۶، استدلال می‌کند که پوتین یک پیوند قومی با روس‌ها در خارج از کشور دارد و مسئولیت محافظت از آنها را دارد. این احساس برای روس‌ها در اسرائیل به‌دلیل تعداد زیادی از آنها بسیار قوی است.^۷ در عین حال، مسکو

۱ بسیاری از این افراد، به‌عنوان سخنران روسی، از دیگر کشورهای اتحاد جماهیر شوروی سابق هستند.

2. Robert Coalson, "Putin Pledges to Protect All Ethnic Russians Anywhere. So, Where Are They?" Radio Free Europe/ Radio Liberty, April 10, 2014.

۳. نسبت قابل‌توجهی از اسرائیلی‌ها متولد روسیه (بیش از یک صد هزار) در انتخابات روسیه، در ایستگاه‌های رای‌گیری که توسط دولت روسیه تعیین شده‌بود، رای دادند.

۴. مهم است که تمایز قابل شد بین مهاجران یهود در خارج نزدیک که روسیه با آن به‌دنبال تسلیحات در خدمت الحاق‌گرایی روسی است و روابط پیچیده‌تر روسیه با آنچه که میخائیل سوسلف «روس‌های جهانی» نامید، که روسیه را با انتخاب خود ترک کرد.

Mikhail Suslov, "Russian World": Russia's Policy Towards its Diaspora," *Russia.Nei.Visions*, no. 103, Ifri, July 2017.

5. "Putin Says He Plans to Meet Israeli Prime Minister Soon," TASS, March 16, 2016.

6. Cliff Kupchan.

7. Personal interview with author, April 2018.

جامعه روسی‌زبان را به‌عنوان ابزاری برای نفوذ بر سیاست‌های اسرائیل، می‌داند.^۱ دولت روسیه به روش خود، درصدد جلبی‌توجه جمعیت روس خارج از کشور است. در ژانویه ۲۰۱۸، پوتین حکم ریاست‌جمهوری را برای اعطای حقوق بازنشستگی (به‌عنوان ارزش نمادین، حدود ۱۷ دلار در ماه) به جانبازان جنگ جهانی دوم روسیه که در اسرائیل زندگی می‌کنند، امضا کرد. اسرائیل، تنها کشور خارج از بلوک شوروی سابق است که برای جشن ۹ ماه می، به‌عنوان روز پیروزی تجلیل می‌کند، همچنین نخستین کشور خارجی است که این مهم را درک می‌کند. یک سال‌ونیم پیش از آن، در ماه ژوئن ۲۰۱۶، دولت روسیه نیز حقوق بازنشستگی را به ۱۰۰ هزار اسرائیلی که قبل از سال ۱۹۹۲ از اتحاد جماهیر شوروی خارج شدند و شهروندی روسیه خود را از دست دادند، تمدید کرد. با وجود ارزش نمادین حقوق بازنشستگی (تقریباً ۲۰۰ دلار در ماه)، اسرائیلی‌های روسی‌زبان که بسیاری از آنها سالمند هستند از شنیدن این خبر خوشحال شدند.^۲ اینکه روسیه این حقوق بازنشستگی را به اسرائیلی‌ها ارایه می‌دهد، حتی اگر پولی برای پرداختن به حقوق بازنشستگان سالخورده خود نداشته باشد، ارزش یاری‌گرانه مسکو را به‌نفع جمعیت پراکنده یهود (دیاسپورا) برجسته می‌کند.

به گفته این گروه، نسبت به آنچه که انتظار می‌رود مهاجران یهودی (دیاسپورا) در سیاست نقش کمتری دارند. زوی مگن^۳، سفیر سابق اسرائیل در روسیه، خاطرنشان ساخت که هنگامی که مسکو برای اولین بار روابط دیپلماتیک خود را در اوج مهاجرت پس از شوروی به اسرائیل احیا کرد، فکر کرد که پراکندگی جمعیت به‌عنوان یک گروه ذی‌نفع طرفدار روسیه مهم خواهد بود. با این حال، درحالی که ارتباطات زبانی، فرهنگی و تاریخی قطعاً وجود دارد، آنها به حمایت سیاسی طرفدار روسیه تبدیل نشده‌اند.

۱. یک سوال جالب این است که چه میزان روسیه برای تحریک یا سرکوب مهاجران خود در اسرائیل برای نفوذ سیاسی یا تخریب، همانطور که در کشورهای دیگر انجام شده‌است، پیش می‌رود. مطمئناً این کار را به صراحت انجام نمی‌دهد و این مسئله حتی در گفتمان اسرائیل توسط بازنده در انتخابات اخیر مورد بحث قرار نمی‌گیرد. این ممکن است تابعی از فاصله اسرائیل از مرزهای روسیه باشد، فقدان عملکرد قابل توجه روسیه در رابطه با سیاست اسرائیل، مین‌پرستی شدید اسرائیل نسبت به بسیاری از مردم روسی‌زبان و همچنین حساسیت شدید مقامات و رسانه‌ها نسبت به بدنام کردن بخش بزرگی از جمعیت یهودی دیده می‌شود. البته سرویس‌های امنیتی، فعالیت جاسوسی روسیه در اسرائیل را تحت نظر دارند.

Moscow Times, June 8, 2016

۲. روسیه ۸۳ میلیون دلار در سال ۲۰۱۷ به بازنشستگان روسی پرداخت.

3. Zvi Magen.

در حالی که این جمعیت نسبت به روسیه دشمنی ندارد؛ اما ابزار مهمی برای روسیه به شمار نمی‌رود. به‌عنوان یک دیپلمات ارشد اسرائیلی، «مسکو اهمیت زیادی دارد؛ اما مرکزیت ندارد و به مسئله دیاسپورای روس اشاره می‌کند.»^۱

یک دیدگاه جالب این است که جمعیت بزرگ روسی در اسرائیل و همچنین تعداد زیادی از روس‌ها که از کشور دیدن می‌کنند، پذیرش روایت‌های اسرائیلی در روسیه را به‌ویژه در مورد مناقشه اسرائیل - فلسطین و تهدید اسلام تندرو را افزایش داده است. با توجه به تجربه روسیه با تروریسم اسلامی، نگرش‌های طرفدار اسرائیل در روسیه در چند دهه گذشته افزایش یافته است.^۲

دومین حوزه از اهمیت اجتماعی - فرهنگی، ارتباط تاریخی روسیه با سرزمین مقدس است. البته در دوران اتحاد جماهیر شوروی، مسکو تاریخ مذهبی دولت را نادیده گرفت. با این حال، امروز، مسکو بر منافع دیرینه روسیه در سرزمین مقدس - و به‌ویژه در اورشلیم - به‌عنوان وسیله‌ای برای ایجاد تداوم حکومت تاکید می‌کند. از آنجاکه ناسیونالیسم رسمی روسیه به‌طور فزاینده‌ای در دوره سوم دوره پوتین محافظه‌کارانه‌تر شده است، ارتباط ارتدوکس روسیه با زادگاه مسیحیت اهمیت قابل توجهی یافته است؛ برای مثال، خانه صومعه سنت سرگیو در مجموعه روسی در اورشلیم است. این خانه که در اصل متعلق به خانواده تزاری بود در سال ۲۰۰۸، توسط دولت اسرائیل به حاکمیت روسیه بازگردانده شد.

یک سوال جالب که دیدگاه تحلیل‌گران را از هم تفکیک می‌کند، این است که شخصیت تا چه حد بر روابط دو جانبه فعلی تاثیر می‌گذارد.^۳ در حال حاضر روابط قوی بین روسیه و اسرائیل اغلب به پوتین نسبت داده می‌شود. گفته

۱. زغف خانین در سال ۲۰۱۳، نگرش مردم روسیه نسبت به روابط اسرائیل با روسیه را مورد بررسی قرار داد. تنها ۴ درصد از نمونه او با این بیانیه موافقت کردند که «بهتر است اسرائیل از جهت‌گیری یک جانبه نسبت به ایالات متحده دست بکشد و به دنبال دیگر شرکای استراتژیک از جمله روسیه باشد». وی دریافت که بین یک چهارم تا یک سوم اسرائیلی‌های روسی‌زبان معتقدند که منافع روسیه همیشه با جهان عرب خواهد بود و بنابراین روسیه هرگز دوست وفادار اسرائیل نخواهد بود. با این حال رایج‌ترین دیدگاه در بین نزدیک به نیمی از پاسخ‌دهندگان این است که بهتر است که اسرائیل روابط خود را با فدراسیون روسیه تقویت کرده و توسعه دهد، اگرچه نه به قیمت روابط موجود با آمریکا. «خانین»، جنبه اجتماعی روابط اسرائیل و روسیه: یک دیدگاه از اورشلیم، ص ۷۵.

2. Tatyana Nosenko, "Special Attitudes in Russia to the Israeli-Palestinian Conflict," in Zvi Magen and Tatyana Karasova, eds., Russian and Israeli Outlooks on Current Developments in the Middle East, INSS Memorandum no. 147, June 2015, p. 54.

3. See, Ruth Eglash, "Israel and Russia: BFFs? Netanyahu's Budding 'Bromance' with Putin," Washington Post, June 8, 2016.

می‌شود رییس‌جمهور روسیه پس از داشتن روابط مثبت با مقامات رسمی یهودی (همسایگان و معلمان بالغ) در دوران جوانی خود به یهودیان علاقمند بود.^۱ برخی تحلیل‌گران روسی ادعا می‌کنند درحالی‌که پوتین اسرائیل را برای استقامت در مواجهه با بدبختی تحسین می‌کند، بسیاری در سیاست خارجی و سرویس‌های امنیتی به نفع همسایگان عرب و ایران‌هستند.^۲ ماکسیم سوسکوف^۳ از شورای امور بین‌الملل روسیه، یک اتاق فکر دولتی، می‌گوید: «روابط دوستانه کنونی بین روسیه و اسرائیل انحرافی از هنجار است.»^۴ اگر رابطه خوب فعلی با اسرائیل صرفاً بر اساس خواسته پوتین است، پس روابط دوجانبه قوی ممکن است پس از حکومت پوتین باقی نماند.

ناظران همچنین به کنش شخصی بین پوتین و نتانیاها اشاره می‌کنند. این دو نفر هفت بار از سپتامبر ۲۰۱۵، ملاقات کرده و اغلب (به گفته دیپلمات‌های ارشد اسرائیلی) چندین بار به صورت تلفنی صحبت کردند، آنها هرکدام از متداول‌ترین متفکین خارجی هستند. یک دیپلمات سابق اسرائیل در مسکو ادعا می‌کند که «پوتین یک نقطه نرم برای یهودیان و دولت اسرائیل دارد. او قدرت را درک می‌کند و بنابراین نتانیاها را دوست دارد».^۵ او دوره کنونی را «هماهنگی با منافع و همگرایی رهبران» توصیف می‌کند. کاپچان موافق است و می‌گوید: «نتانیاها و پوتین هر دو مردان واقعی» را دوست دارند و بنابراین پیوستگی بین آنها وجود دارد؛ اما کوپچان یادآور می‌شود که اهمیت ارتباط شخصی نباید بیش از حد مورد توجه قرار گیرد. پوتین رابطه مثبتی با نخست‌وزیران پیشین اسرائیل داشته

۱. بخش سرگرم‌کننده و شاید روشن: در دسامبر ۲۰۱۷، مینا برلین، آموزگار سابق پوتین در دبیرستان در سن ۹۶ سالگی در گذشت. برلین طی دیداری در سال ۲۰۰۵ به دانش‌آموز سابق خود رسید و پوتین از آن پس از او حمایت مالی کرد، از جمله سفارش خرید یک آپارتمان در تل‌آویو. پس از مرگ او، سفارت روسیه در تل‌آویو مراسم تدفین را ترتیب داد. او آپارتمانش را به سفارت روسیه داد. قابل دسترسی در: "Putin Inherits High School Teacher's Apartment in Central Tel Aviv," JTA, Feb 7, 2018.

2. Personal meetings with author, 2016 and 2017.

3. Maxim Suchkov.

4. Yaroslav Trofimov, "Israel Caught in U.S.-Russia Rift Over Syria," Wall Street Journal, April 11, 2018.

۵. این امر جنبه اجتماعی دیگری از روابط دو جانبه را منعکس می‌کند: قدردانی روسیه از آنچه دیپلمات‌های اسرائیلی سابق آن را صراحت، عزم و تمایل اسرائیلی‌ها می‌خوانند تا «آنها را به چشم خود نگاه کنند.» ترینین (ص ۸۹-۹۰) خاطرنشان می‌کند: «برای ارتش و خدمات امنیتی، اسرائیل به الگویی از کارایی، عزم، همبستگی ملی، انسجام اجتماعی و تمایل به استقامت و پیشروی در برابر همه اختلافات تبدیل شده است. سیاست‌مداران و ژنرال‌های روسی و اسرائیلی از دیدگاه مبتنی بر رئال پالیטיک و واقعی بر جهان مشترک هستند.»

است؛ اگر منافع روسیه تعیین شود، این گرایش به احتمال زیاد با رهبران آینده ادامه خواهد یافت.^۱ کارشناسان دیگر حتی بیشتر تردید دارند. آنها به کنش بین پوتین و نتانیاها و یا علاقه پوتین نسبت به یهودیان، اعتقادی ندارند.^۲ به گفته تحلیل‌گران، علی‌رغم اظهارات اخیرش مبنی بر اینکه یهودیان ممکن است در انتخابات آمریکا دخالت کرده باشند، پوتین نشانه‌هایی از ضد سامی‌گرایی را نشان می‌دهد.^۳

یکی از عناصر مهم اجتماعی- فرهنگی این رابطه که ارزش ذکر آن را دارد، وزن داخلی چند تن از سیاستمداران اسرائیلی است که به زبان روسی صحبت می‌کنند. سخنگویان زبان روسی یک گروه انتخاباتی مهم در سیاست اسرائیل هستند- به‌ویژه هنگامی که این گروه به دستور کار محافظه‌کار نتانیاها که به سمت راست متمایل می‌شوند قرار دارد. دو شخصیت ارزشمند قابل ذکر وجود دارد: «آویگدور لیبرمن» وزیر دفاع سابق که رییس حزب «خانه ما» است و عمدتاً از مهاجران اتحادیه شوروی سابق حمایت می‌کند. لیبرمن به‌عنوان وزیر امور خارجه - ۲۰۰۹ - ۲۰۱۲ و ۲۰۱۵ - ۲۰۱۵، شراکت استراتژیک بین اسرائیل و روسیه را یکی از بالاترین اولویت‌های خود دانست.^۴

فرد دوم «زیف الکین» از حزب لیکود نتانیاها است. علی‌رغم مواضع رسمی وی به‌عنوان وزیر محیط‌زیست و وزیر امور اورشلیم، او یک بازیگر کلیدی در سیاست اسرائیل است. الکین به‌عنوان مترجم شخصی نتانیاها عمل می‌کند و در نشست‌های خصوصی با پوتین شرکت می‌کند. در ماه مه ۲۰۱۴، در زمان انتصاب نتانیاها، الکین

1. Personal interview with author, April 2018.

۲. به‌عنوان مثال روزنامه نگار آنشل فیفر، در تبادل ایمیل با مولف اظهار داشت که مطمئن نیست چه مقدار علاقه متقابل بین نتانیاها و پوتین مهم است. آنها یک رابطه موثر دارند و بسیار گفتگو می‌کنند؛ اما تا آنجا که من می‌دانم، این نیز بین پوتین و دیگر رهبران اسرائیل (اولمرت، شارون، باراک، پرز) صادق بود. مگان در مصاحبه با او نکات مشابهی اعلام کرد.

۳. فیفر: «آیا پوتین ضد یهودیت است؟» در عین حال، نوعی ضد یهودیت در رژیم پوتین وجود دارد؛ به‌عنوان مثال کانال تبلیغاتی RT روسیه معمولاً میزبان انکارکنندگان هولوکاست است و اعضای ارشد حزب متحد روسیه به‌طور دوره‌ای نظرات ضدیهودیت را بیان می‌کنند. ماریا زاکارووا، سخنگوی وزارت خارجه روسیه در نوامبر ۲۰۱۶ گفت: «اگر می‌خواهید بدانید در آمریکا چه اتفاقی می‌افتد، چه کسی باید با شما صحبت کند؟ طبیعتاً شما باید با یهودیان صحبت کنید».

<https://www.rferl.org/a/russian-government-spokeswoman-trump-wonthanks-to-jews/28124518.html>

4. Khanin, "The Social Aspect of..." p. 67. Three days after the rigged Duma election in late 2011, Lieberman was the first foreign politician to congratulate Putin on his party's victory. "Vladimir Putin and the Holy Land," The Economist, March 16, 2013.

رییس کمیته ترکیبی (بین‌المللی) شد که هماهنگی فعالیت‌های همه وزارتخانه‌ها در رابطه با روسیه را به عهده داشت.

سه. روابط دو جانبه

روابط دوجانبه بین دو دولت بسیار گرم است و طیف وسیعی از مسایل را شامل می‌شود. به‌گفته یک دیپلمات ارشد اسرائیلی، بهترین روابط دوجانبه از سال ۱۹۹۱ تاکنون بوده است. در ادامه، یک بررسی از زمینه‌های اصلی همکاری و مشارکت دوجانبه انجام خواهد شد.

۳-۱. سیاسی

پس از بازگشت اتحاد جماهیر شوروی به روابط دیپلماتیک در اکتبر ۱۹۹۱، اسرائیل به سختی برنامه‌ای برای این رابطه داشت. هدف اسرائیل تسهیل مهاجرت یهودیان است و تضمین می‌کند که روسیه نقشی منفی در خاورمیانه بازی نمی‌کند. از سوی دیگر، روسیه کوشید تا بخشی از غرب شود و اسرائیل را به‌عنوان یک کانال برای انجام این کار ببیند. در طول زمان، این رابطه عمیق‌تر و گسترده‌تر شده است. از آنجا که هیچ یک از این کشورها رابطه با ایدئولوژی را ایجاد نمی‌کنند، روابط با روسیه یک مسئله حزبی در اسرائیل نیست.

به‌نظر یک دیپلمات ارشد اسرائیلی، دخالت روسیه در سوریه در واقع باعث بهبود روابط شده است. مقامات شاهد نزدیکی بین پوتین و نتانیاهو هستند و از آن در سطوح پایین‌تر تقلید می‌کنند. تقریباً هر وزارتخانه با همتای روس خود، با بازدیدهای مکرر وزرا در هر دو شهر اورشلیم و مسکو ارتباط دارد. پرسنل امنیت ملی اسرائیل به‌طور منظم با شرکای روسی خود برای بحث در مورد مسایل استراتژیک همکاری می‌کنند.

جنگ روسیه در چچن و مبارزه بعد از آن با تروریسم اسلامی دیده می‌شود و به‌طور عمومی توسط هر دو دولت به‌عنوان یک عامل حیاتی در ارتباط نزدیک خود با اسرائیل ارایه شده است. شاید به علت مواجه شدن با اختلافات روسیه در چچن و مبارزه خود با فلسطینی‌ها، اسرائیل از انتقاد نسبت به عملیات‌های جنگنده‌های روسیه خودداری

کرد. به موازات آن نیز به شدت در روسیه تشدید شد و به ایجاد همدردی برای مبارزه با اسرائیل کمک کرد. در نهایت، هر دو جمعیت احساس کردند که آنها با یک دشمن مشابه مواجه شده‌اند.^۱ همان‌طور که نخست‌وزیر نتانیاهو در بازدید خود در ماه مارس ۲۰۱۷ از مسکو توضیح داد:

«یکی از چیزهایی که ما را متحد می‌کند مبارزه مشترک ما با تروریسم اسلامی است. پیشرفت‌های زیادی در سال گذشته در مبارزه با تروریسم اسلامی متعصبانه سنی توسط داعش و القاعده صورت گرفته است و روسیه در این نتیجه و این پیشرفت سهم بزرگی به دست آورده است.»^۲

از دیدگاه روسیه، دو نقطه نظر جدید در روابط سیاسی دوجانبه وجود داشته است. اول، اسرائیل در طی رای مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای محکوم کردن حمله روس‌ها به کریمه و تایید تمامیت ارضی اوکراین رای ممتنع داد. سپس، اسرائیل تصمیم گرفت به تحریم‌های اقتصادی آمریکا و اروپا علیه روسیه نپیوندد. آنشل پفر^۳ یک روزنامه‌نگار اسرائیلی بیان می‌کند که اسرائیل به ندرت از رژیم پوتین در ملا عام انتقاد می‌کند.^۴ لیبرمن وزیر دفاع (سابق) اخیراً در مورد این اقدامات پس از حمله اسرائیل به اهداف ایران در سوریه اظهار نظر کرد که باعث شد ناظران از وضعیت روابط با روسیه سو استفاده کنند. لیبرمن اظهار داشت:

«در دهه‌های گذشته، روابط ویژه‌ای با روسیه ایجاد کرده‌ایم، که در عین حال بسیار کارآمد و شفاف است. ما از روابط با روسیه بسیار قدردانی می‌کنیم. حتی زمانی که شرکای نزدیک ما به ما فشار آوردند، همان‌طور که در مورد تحریم‌ها علیه روسیه، ما به آنها ملحق نشدیم. اخیراً کشورهای زیادی دیپلمات‌های روسیه را اخراج کرده‌اند: اسرائیل به این اقدام نپیوست. منافع روسیه را در نظر می‌گیریم و امیدواریم که روسیه

۱. آنا بورچوسکایا یادآور می‌شود که مهم است به یاد داشته باشید که در واقعیت، تهدید تروریستی اسرائیل، بسیار متفاوت با روسیه است و مسکو اغلب استفاده ابزاری از تهدید تروریستی برای تاکید بر منافع مشترک با قدرت‌های غربی دارد. قابل دسترسی در: Mark N. Katz, "Putin's Pro-Israel Policy," Middle East Quarterly, winter 2005.

2. "PM Netanyahu Meets with Russian President Putin," Israeli Ministry of Foreign Affairs, March 9, 2017, <http://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2017/Pages/PM-Netanyahu-meets-with-Russian-President-Putin-9-March-2017.aspx>.

3. Anshel Pfeffer

4. Personal communication to author, April 9, 2018.

منافع ما را در خاورمیانه در نظر بگیرد. ما انتظار داریم که درک و حمایت روسیه از منافع حیاتی ما باشد.»^۱

روسیه هم با اسرائیل همراهی کرد. در سال ۲۰۱۴، مسکو نه تنها از انتقاد از عملیات نظامی اسرائیل در غزه خودداری کرد؛ بلکه پوتین از اقدامات اسرائیل حمایت کرد.^۲ مسکو همچنین در آوریل ۲۰۱۷، با وجود آن که بیان داشت پایتخت آینده فلسطین در اورشلیم شرقی خواهد بود و قصد انتقال سفارت خود به خارج از تل‌آویو را ندارد اورشلیم غربی را به عنوان پایتخت اسرائیل به رسمیت شناخت.^۳ عامل اصلی در این رابطه سیاسی مثبت انتظارات نسبتاً پایین اسرائیل در حمایت از روسیه در انجمن‌های بین‌المللی است. اسرائیل می‌داند که در آینده قابل پیش‌بینی، روسیه در برابر شورای امنیت سازمان ملل متحد در برابر موضع کشورهای عربی به آن کمک نخواهد کرد.

۳-۲. اقتصادی

روابط اقتصادی بین اسرائیل و روسیه مثبت است؛ اگرچه هیچ‌کدام شرکای تجاری اصلی طرف دیگر نیستند. روسیه حدود دو درصد تجارت اسرائیل و اسرائیل نیم درصد از تجارت روسیه را به خود اختصاص داده است. با وجود مقیاس نسبتاً کوچک این رابطه اقتصادی، اسرائیل به دلیل رد تحریم‌های غرب، برای اقتصاد سیاسی روسیه مهم است. اسرائیل به عنوان نزدیک‌ترین متحد روسیه، با اعمال عدم محدودیت در روابط اقتصادی دوجانبه و نیز عدم تحریم شخصی بر شهروندان روسی، منحصربه‌فرد است.^۴ با رشد فزاینده روسیه از نظر اقتصادی جدا شده از غرب، اسرائیل در حال مذاکره در یک منطقه آزاد تجاری با اتحادیه اقتصادی اوراسیا^۵ تحت سلطه روسیه است. با این حال، با توجه به شرایط فعلی بین‌المللی، امکان پایدار بودن چنین ترتیبی سوال‌برانگیز است.

1. Interview to Russian newspaper Kommersant, quoted in "We Did Not Join Sanctions, Help us in the Middle East," Israel Hayom, May 4, 2018.

2. "President Putin: I Support Israel," COLlive, July 9, 2014; and Karina Piser, "Pragmatism Guides Israel-Russia Ties, but Netanyahu Should be Wary," World Politics Review, November 17, 2016.

3. Anna Borshchevskaya, "Putin's Self-Serving Israel Agenda," Foreign Affairs, April 13, 2017.

۴. با این حال، بسیاری از شرکت‌های اسرائیلی، به خصوص در بخش مالی وجود دارند، که از احتمال وقوع تحریم‌ها، به‌ویژه تحریم‌های آمریکا، نگرانی دارند، بنابراین از سال ۲۰۱۴ فعالیت خود را در روسیه کاهش داده‌اند.

5. Eurasian Economic Union.

ارزش کل تجارت دوجانبه سالانه به حدود سه میلیارد دلار می‌رسد. اسرائیل به‌طور عمده محصولات کشاورزی (۳۵ درصد کل)، ماشین‌آلات کشاورزی و فناوری‌های کوچک‌تر را صادر می‌کند. این کشور الماس خام (الماس تکمیل شده بزرگ‌ترین صادرات اسرائیل) و نفت را وارد می‌کند.^۱ در دو سال گذشته، روسیه به یک منبع نفت خام تبدیل شده است. تجارت بین روسیه و اسرائیل از ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵، تقریباً سه برابر شد، زمانی که بر روند نزولی افزوده می‌شد و حجم تجارت دوجانبه تقریباً یک سوم کاهش یافت. بحران اقتصادی روسیه و کاهش در روبل باعث کاهش این افت و کاهش واردات روسیه از اسرائیل شد. تجارت از آن زمان به بعد، به میزان ۲۵ درصد (۳۸۰ میلیون دلار) در نیمه اول سال ۲۰۱۷، رشد داشته است.^۲ اسرائیل از سال ۲۰۱۲، یک کسری تجاری با روسیه ایجاد کرده است. در سال ۲۰۱۷، کسری بودجه ۲۵۰ میلیون دلار گزارش شد که نسبت به ۲۰۱۶، بیش از ۳۰۰ درصد افزایش داشته است.^۳ افزایش واردات نفت از روسیه، همراه با کاهش صادرات اسرائیل، این پدیده را توضیح می‌دهد: ارزش محصولات نفتی وارداتی از روسیه از حدود ۲۷۰ میلیون دلار در سال ۲۰۱۲، به یک میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ افزایش یافت.

در سال‌های اخیر، روسیه به یک بازار مهم برای کشاورزی اسرائیل تبدیل شد. صادرات کشاورزی به کشورهای اروپایی - به‌ویژه محصولات زراعی که در کرانه‌های غربی و دره اردن رشد می‌کنند - به دلیل فعالیت‌ها و قوانین پیشگیرانه کاهش یافته است. هم‌زمان، روسیه در پاسخ به تحریم‌ها به میزان قابل‌توجهی واردات کشاورزی از اروپای غربی و ایالات‌متحده را کاهش داد. پس از آن، کاهش سریع روبل در سال ۲۰۱۴، باعث خسارات زیادی به کشاورزان و سبزیجات اسرائیلی شد که بیش از ۷۰ درصد محصولات خود را به روسیه صادر کردند.^۴

کارشناسان روسی از جمله سرگئی اوولین^۵ و آندره وودی فوردچنکو^۶ سطح پایین

1. Personal interview by author with senior Israeli official, February 2017.

2. Ran Dagoni, "Israel's Trade with Russia Booming," Globes, October 1, 2017.

3. <http://www.worldstopexports.com/israels-top-trading-partners/>.

4. David Rafaeli, "In the Wake of the Crisis in Russia: Israel's Agricultural Exports are on the Brink of Collapse," Calcalist, December 16, 2014 [in Hebrew].

5. Sergey Oulin.

6. Andrey V. Fedorchenko.

همکاری اقتصادی دوجانبه را به‌طور عمده به آنچه که آنها «تفاوت‌های فرهنگی» می‌گویند مربوط می‌دانند. در این میان، اسرائیل در مورد مشکلات انجام تجارت و سطح پایین توسعه تکنولوژیکی در روسیه نظراتی ارایه می‌دهد.^۱ درحالی‌که روس‌ها مایل به افزایش همکاری تحقیق و توسعه با اسرائیل هستند، ادعا می‌کنند که عدم پیشرفت تحقیق و توسعه و وابستگی مستمر به تجارت مواد خام ناشی از نگرانی‌های امنیتی اسرائیل است.^۲

گردشگری، یکی از جنبه بسیار مهم روابط اقتصادی است. پس از ایالات متحده، روسیه دومین منبع بزرگ توریست به اسرائیل است. حدود ۴۰۰۰۰۰ روس هر ساله با هشت یا نه پرواز مستقیم به اسرائیل سفر می‌کنند. پیش از بحران اقتصادی ۲۰۱۴، این تعداد به ۶۰۰۰۰۰ نفر رسید. چند عامل به نرخ بالای گردشگری روسیه کمک می‌کنند: لغو الزامات ویزا برای روس‌ها در سال ۲۰۰۸، جامعه بزرگ گردشگران مذهبی ارتودوکس روسیه و کاهش گردشگری به ترکیه و مصر به دلیل برخوردهای سیاسی و نگرانی‌های امنیتی. گردشگران روسی گزارش می‌دهند که به دلیل حضور زبان و فرهنگ روسی، در اسرائیل احساس امنیت می‌کنند.

تولید گاز در مدیترانه شرقی، منطقه‌ای از همکاری‌های اقتصادی بالقوه - همچنین یک منبع احتمالی تنش - است. روسیه گام‌های بزرگی برای ورود به بازار انرژی خاورمیانه برداشته است.^۳ شرکت نفتی «روس نفت»^۴ یک سهام‌دار عمده و مهم در میدان‌های گازی زهره^۵ مصر یکی از رقبای لویاتان^۶ و تمار^۷ اسرائیل است. اسرائیل به تازگی یک توافقنامه گازی بزرگ با مصر به امضا رسانده است تا کارخانه‌های گاز

1. Sergey Oulin, "The Role of Business in Russian-Israeli Economic and Trade Relations," in Zvi Magen and Tatyana Karasova, eds. Russian and Israeli Outlooks on Current Developments in the Middle East, INSS Memorandum no. 147, June 2015, p. 64.

2. Andrey V. Fedorchenko, "Hindrances to Russian Hi-tech Export to Israel and Ways to Overcome Them," in Zvi Magen and Tatyana Karasova, eds. Russian and Israeli Outlooks on Current Developments in the Middle East, INSS Memorandum no. 147, June 2015, pp. 68-70.

3. See, Nicholas Trickett, "Why Putin's Oil Maneuvers Will Keep Russia in the Middle East," The Monkey Cage, Washington Post, April 5, 2018.

4. Rosneft.

5. Zohr.

6. Leviathan.

7. Tamar.

طبیعی مصر را احیا کند. لازم به ذکر است که آیا این اقدام بر تلاش‌های روسیه برای ورود به بازار گاز مدیترانه شرقی تاثیر خواهد گذاشت (در گذشته، روسیه به توسعه بخش گاز اسرائیل علاقه نشان داد) و یا اینکه آیا مدیترانه شرقی - از جمله گاز اسرائیل تهدیدی برای جابه‌جایی گاز روسیه در اروپا است یا خیر.

۳-۳. نظامی

به نسبت دیگر حوزه‌ها، روابط دوجانبه نظامی کمترین توسعه را داشته است. مهمترین همکاری نظامی بین دو کشور، هماهنگی و تنش‌زدایی ایجاد شده در سال ۲۰۱۵، بعد از مداخله روسیه در سوریه است. پیش‌بینی درگیری بین دو نیروی هوایی فعال در فضای هوایی محدود، اسرائیل را وادار کرد تا برای افزایش هماهنگی‌ها تلاش کند. منابع روسی گزارش می‌دهند که این دستگاه شامل یک خط تلفن ۲۴ ساعته بین فرماندهی نیروی هوایی روسیه در سوریه و مرکز عملیات نیروی هوایی اسرائیل در تل‌آویو است. این خط تلفن ویژه برای تبادل اطلاعات فوری و زمان‌بندی جلسات نظامی - نظامی بین افسران ارشد استفاده می‌شود. همچنین ارتباط مستقیمی میان معاونین وزرای روسیه و اسرائیل و ارتباطات منظم در سطوح مختلف موسسات نظامی مربوطه وجود دارد.^۱ با این حال، این فرایند شامل هیچ همکاری نظامی فراتر از تضمین تفکیک نیروها و تعیین «قواعد بازی»^۲ نیست. به گفته دیپلمات‌های سابق اسرائیلی، مقامات روسی به این سازوکار هماهنگی اهمیت زیادی می‌دهند. آنها این روابط را «همکاری نظامی» و احتمالاً واکنش به ممنوعیت ناتو در رابطه با روابط نظامی - نظامی می‌دانند (اگرچه اسرائیل عضو ناتو نیست؛ بلکه توسط آمریکا به‌عنوان یک متحد غیرناتو تعریف می‌شود). اسرائیل به سهم خود نسبت به این روابط بسیار محتاط است. گزارش‌ها حاکی از آن است که ایالات متحده از این سازمان آگاه است و هدف آن را تایید می‌کند. هیچ تمرین مشترک و آموزش نظامی بین دو ارتش وجود ندارد. حداقل دیدارهای نظامی شامل خدمات غیرحساس و همکاری گهگاه اسرائیل در نمایشگاه‌ها یا رقابت‌های نظامی چندجانبه می‌شود.

1. Israel, Hizbollah and Iran: Preventing Another War in Syria, Crisis Group Middle East Report no. 182, February 8, 2018, p. 7.

2. rules of the game.

در حوزه نظامی- صنعتی، در حال حاضر مبادله دفاعی هم در حجم و هم کیفیت ناچیز است. در سال ۲۰۰۹، دو قرارداد روسیه برای خرید تجهیزات هوایی از صنایع هوافضای اسرائیل به امضا رسید که بالغ بر ۱۰۰ میلیون دلار بود. در پی این خرید یک قرارداد ۴۰۰ میلیون دلاری که در آن چند نوع مختلف هواپیمای بدون سرنشین^۱ که در روسیه از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۲ مونتاژ شدند، انجام گرفت.^۲ ارتش روسیه تحت تاثیر هواپیماهای بدون سرنشین اسرائیلی که در جنگ روسیه- گرجستان در سال ۲۰۰۸، فعالیت می کرد، قرار گرفت. روسیه با خرید هواپیماهای بدون سرنشین مشابه، امیدوار بود شکاف فناوری آشکار شده در این درگیری را متوقف کند. گزارش ها دیگر این معامله را به عنوان امتیازی برای شکیبایی روسیه در فروش تسلیحات پیشرفته به ایران و سوریه ذکر کرده اند.^۳ در ۲۰۱۴-۲۰۱۵ دو طرف به دلیل حساسیت های آمریکا در مورد استفاده از هواپیماهای بدون سرنشین در اوکراین، مذاکره دیگری کردند.^۴ همکاری در زمینه فناوری هواپیماهای بدون سرنشین از آن زمان متوقف شده است و هیچ فروش نظامی قابل توجهی وجود نداشته است. مقدار بسیار محدود صادرات نظامی از اسرائیل به روسیه (ده ها میلیون دلار در سال) شامل موارد غیرکشنده و با تکنولوژی پایین است.

چهار. مسایل متضاد بین اسرائیل و روسیه

همان طور که در بخش قبل اشاره شد، روابط دوجانبه بین اسرائیل و روسیه مثبت است. با این حال، چندین مسئله استراتژیک کلیدی وجود دارند که دو طرف مخالف آن هستند. مهمترین این نگرانی ها در مورد ایران، سوریه و فلسطین است. اسرائیل تا حد زیادی از این مسایل جلوگیری می کند تا از رابطه دوجانبه حمایت کند. به نظر

۱. موشک وای-۴۰۰ برد کوتاه یک و هواپیما MK ۱۵۰ و همچنین جستجوگر برد بلند ۲ به نمایش می گذارد.

۲. "The Russian army will continue to buy Israeli-developed drones," Vedomosti, September 3, 2015.

۳. Yaakov Katz and Amir Bohbot, "How Israel Sold Russia Drones to Stop Missiles From Reaching Iran," Jerusalem Post, February 3, 2017.

۴. قطعا این احتمال وجود دارد که روس ها در حال حاضر دانش کافی برای ادامه فرایند تولید به طور مستقل جمع آوری کرده اند. قابل دسترسی در:

Juliusz Sabak, "Israeli Drones Will No Longer be Manufactured in Russia: USA-Imposed Embargo," Defence24.com, April 21, 2016.

می‌رسد که به‌عنوان شریک کوچک‌تر، از رکود روابط بیشتر کاسته می‌شود. با این حال، این موضوعات به‌طور متناقض مستلزم عمیق‌تر کردن رابطه برای هماهنگی‌های مداوم است و در صورت لزوم، آنها با موانع زیادی در پیشرفت بیشتر قرار دارند.

۴-۱. ایران

روسیه روابط پیچیده‌ای با ایران دارد. ایران یکی از مهمترین حامیان^۱ دولت اسلامی است و این دو در مورد بسیاری از مسایل مربوط به منافع مشترک همکاری می‌کنند. با این حال، آنها متحد نیستند. ایران یک نیروی ضدغربی است، واقعیتی که با منافع روسیه منافات دارد. اردوگاه ضدآمریکایی تحت رهبری ایران در خاورمیانه، نفوذ روسیه در منطقه را از طریق «دشمن دشمن من، دوست من است»^۲ تقویت می‌کند. درحالی که تحلیل‌گران پیش‌بینی کرده‌اند که روسیه - ایران سال‌ها دارای شکاف هستند، واقعیت این است که آنها ثابت کرده‌اند در زمینه کنار گذاشتن اختلافات به نفع اهداف مشترک م هارت دارند.

از سوی دیگر، مرزهای روسیه در امتداد خاورمیانه، ایران به‌عنوان رقیبی است که می‌تواند ساختار حمایتی کشورهای حامی روسیه را تهدید کند. علاوه بر این، تا حدی که ایران و متحدینش بی‌ثباتی در خاورمیانه را تداوم می‌بخشند - شرایطی که روسیه فقط زمانی که نقش حاشیه‌ای در منطقه دارد می‌تواند تحمل کند - این رابطه بازدهی کمتری داشته است. روسیه شروع به ساختن یک معماری استراتژیک جدید منطقه‌ای کرده است، که تلاش می‌کند متحدان سنتی آمریکا را در بر بگیرد. این شرکای جدید، همگی ایران را با ترس نگاه می‌کنند.

روابط بین روسیه و ایران، به‌ویژه در حوزه نظامی و هسته‌ای، سال‌هاست موضوع اصلی گفتمان دیپلماتیک بین اورشلیم و مسکو بوده است. روسیه روابط مثبت با اسرائیل و ایران را به‌عنوان ضد تلقی نمی‌کند. در عوض، استراتژی منطقه‌ای آن مبتنی بر تقویت روابط سودمند هم‌زمان با دو قدرت قدرتمند در جهان است.

روسیه به‌عنوان یکی از اعضای شورای امنیت سازمان ملل و گروه ۱ + ۵ - گروه

1. protector.

2. The enemy of my Enemy is my Friend.

مذاکره‌کننده توافق هسته‌ای ایران - به هدف تلاش اسرائیل برای اقناع به پیشبرد ارایه برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)^۱ تبدیل شد. در پی خروج آمریکا از برجام، اسرائیل در حالی که درک می‌کند که روسیه همچنان متعهد به این توافقنامه است، نگرانی‌های خود را به مسکو آشکار می‌کند.^۲ اسرائیلی‌ها اغلب به همتایان روسی خود در مورد فروش سلاح‌های بی‌ثبات‌کننده روسیه به ایران و سوریه هشدار می‌دهند. اسرائیل نگرانی ویژه‌ای در مورد احتمال دستیابی سلاح‌های روسی به حزب‌الله ابراز کرد. از زمان آغاز جنگ داخلی سوریه و به‌خصوص از زمان مداخله روسیه در سال ۲۰۱۵، اسرائیل تلاش کرده است تا از روسیه برای عبور به ایران استفاده کند. نشان دادن میزان حضور ایران و حزب‌الله در سوریه در تضاد با منافع بلندمدت مسکو است. این تلاش‌ها بخش عمده‌ای از تماس‌های سطح بالا بین اورشلیم و مسکو را شکل داده است.

با این حال، روسیه به‌ندرت مایل است به‌عنوان واسطه میان اسرائیل و ایران عمل کند. تحلیل‌گران اسرائیلی بیان می‌کنند که روسیه به درخواست اسرائیل به روش عملگرایانه روی آوردند: اگر آنها در خدمت منافع روسیه باشند، روس‌ها می‌پذیرند.^۳ یکی از دیپلمات‌های پیشین اسرائیل توضیح می‌دهد که «روس‌ها درک نمی‌کنند که چرا ما از ایرانیان وحشت داریم.» در عوض، آنها درخواست‌های اسرائیل را به‌عنوان ضعف و عدم درک تعادل استراتژیک بین دو کشور می‌بینند.^۴ روسیه همواره به حساسیت اسرائیل نسبت به برنامه هسته‌ای ایران تردید دارد^۵ و برخی از دیپلمات‌های اسرائیلی به این نکته اشاره می‌کنند که روسیه برخی اوقات تلاش می‌کند تا از انتقال سلاح در راستای محور ایران - سوریه - حزب‌الله جلوگیری کند. مسکو استدلال می‌کند

1. JCPOA.

2. Putin's Stock Rises as Go-to "Mediator between Israel, Iran," AI-Monitor, May 14, 2018.

3. Personal meeting with author, February 2018.

4. Personal meeting with author, February 2018.

۵. روسیه از برنامه هسته‌ای ایران هراسی ندارد؛ همان‌طور که ویکتور میزین، دیپلمات شوروی و سپس روسیه در رابطه با مسایل کنترل تسلیحات و عدم تکثیر نوشت، درحالی‌که «برخی از افراد در روسیه به این مفهوم سیاسی معتقدند که گسترش سلاح‌های هسته‌ای خطرناک است» مسکو اصطلاح غربی «دولت‌های سرکش» را رد می‌کند. موشک‌های بالستیک مستقر، نیروهای روسی خارج از کشور را همانند نیروهای آمریکایی تهدید نمی‌کنند، و بر خلاف غرب، روسیه هیچ لابی داخلی برای فشار بر دولت ندارد. قابل دسترسی در:

Richard Speier, Robert Gallucci, Robbie Sabel, and Viktor Mizin, "Iran-Russia Missile Cooperation," section "The Russian View," Proliferation Brief, Carnegie Endowment for International Peace, vol. 3, no. 22, July 25, 2000.

که به‌عنوان یک بازیگر قدرتمند منطقه‌ای، اسرائیل به‌راحتی از تحولات تاکتیکی ساده نگران می‌شود.^۱ از یک دیپلمات روسی پرسیده می‌شود که چرا روسیه باید نگرانی‌های اسرائیل درباره سوریه را در اولویت قرار دهد: «برخی اوقات اسرائیل فکر می‌کند که تمام آنچه که باید انجام دهد این است که خواسته‌های اسرائیل را برآورده کند و دیگران هم باید این کار را انجام دهند، درحالی‌که اینگونه نیست.»^۲ البته، مسکو هیچ علاقه‌ای به افشای میزان توانایی خود در کنترل حرکت تسلیحات خود بین مشتری‌ها در ایران، سوریه و گروه‌های شبه‌نظامی، مانند حزب‌الله ندارد. چنین شواهدی فقط منجر به افزایش انتقاد و فشار بین‌المللی خواهد شد.

۲-۴. سوریه

درحالی‌که ایران مهمترین دغدغه استراتژیک اسرائیل و مهمترین مسئله در دستور کار اورشلیم با مسکو است، نگرانی اسرائیل اخیراً در زمینه جنگ داخلی سوریه بیان شده‌است.

ایران و روسیه برای پیشبرد رژیم و از بین بردن تندروها در سوریه همکاری می‌کنند، با این حال منافع آنها یکسان نیست - به‌ویژه اکنون که رژیم امن به‌نظر می‌رسد - مارک گالوتی^۳ از موسسه روابط بین‌الملل پراگ اظهار می‌دارد که یکی از محرک‌های اصلی روسیه برای مداخله در سوریه این است که از وابستگی دولت سوریه به ایران جلوگیری کند. به عقیده او، مسکو و تهران در بهترین حالت خود هستند و از به حاشیه راندن ایالات متحده خوشحال هستند، با این حال، آنها رقبای سرسخت برای نفوذ در خاورمیانه و قفقاز جنوبی به‌شمار می‌آیند.^۴ روسیه به‌ویژه علاقه‌ای ندارد که ایران باعث ایجاد تنش در مرزهای سوریه با اسرائیل شود. این اتفاق منجر به تحریک اسرائیل برای واکنش خواهد شد و در نتیجه موفقیت نسبتاً بدون خونریزی مسکو در سوریه را به خطر می‌اندازد.

درحالی‌که مداخله روسیه در سوریه یک مرز واقعی بین ارتش روسیه و اسرائیل

1. Personal meetings with the author, 2017 and February 2018.

2. Crisis Group, Israel, Hizbollah and Iran, p. 12.

3. Mark Galeotti.

4. Mark Galeotti, "Putin is Playing a Dangerous Game in Syria," The Atlantic, February 15, 2018.

ایجاد کرده است، منافع مشترکی وجود دارد که برخوردی بین نیروهای فعال در سوریه و اطراف آن رخ نمی‌دهد. یک افسر نظامی اسرائیلی در مصاحبه‌ها خاطرنشان کرد که ده روز پیش از مداخله روسیه، نتانیاها و رییس ستاد مشترک ارتش اسرائیل از مسکو دیدن کردند. وی توضیح داد: «اسرائیل خود را با یک همسایه جدید یافت که به یادگیری و درک آن نیاز دارد، تا با آن هماهنگ شود و بتواند نگرانی‌های خود را بیان کند».^۱ اسرائیل درک می‌کند که روسیه در سوریه است تا در آنجا بماند، همان‌گونه که در توافقنامه‌های پایگاه روسی حمیم^۲ و تارتوس^۳ دیده می‌شود؛ بنابراین، روسیه به‌عنوان یک بازیگر مهم برای آینده قابل پیش‌بینی ادامه خواهد یافت. روسیه نیز مجبور است راهی برای زندگی با همسایگان جدید خود پیدا کند. «اسرائیل قوی‌ترین همسایه است که می‌تواند بر منافع روسیه در سوریه تاثیر بگذارد». درگیری با اسرائیلی‌ها بسیار حیاتی است.

اسرائیل ممکن است حضور روسیه در سوریه را به‌عنوان ترمز در مقابل ایران و نفوذ حزب‌الله بر رژیم اسد ببیند. اگر روسیه آنجا را ترک کند، اسرائیل ممکن است با ماجراجویی بدتری از خاک سوریه مواجه شود. به‌همین دلیل، بنابر گزارش‌ها، رهبر اسرائیل در مورد اعلامیه مارس ۲۰۱۶ پوتین مبنی بر اینکه روسیه ممکن است عقب‌نشینی نیروها را آغاز کند نگران بود.^۴ (قابل ذکر است، این برنامه تحقق نیافت - درواقع حضور روسیه از آن زمان افزایش یافته است.)

آزادی اسرائیل برای مانور در فضای هوایی سوریه با حضور نیروهای پدافند هوایی روسیه و قابلیت‌های ردیابی در سوریه محدود شده است. گفته می‌شود^۵ اسرائیل حملات هوایی متعددی را علیه حزب‌الله و دیگر اهداف سوریه طی دو سال گذشته از زمان رسیدن نیروهای روس انجام داده است. نیروهای روسی این حملات را شناسایی کرده‌اند؛ اما به‌ظن

1. Personal meeting with author, February 2018.

2. Hmeimim.

3. Tartus.

4. Ruth Eglash and William Booth, Israel Fears Russia's Pullout from Syria Will Leave Dangerous Void, Washington Post, March 16, 2016.

5. See interview with outgoing IAF Commander Amir Eshel by Amos Harel, "In the Bottom Line, the Air Force Cannot be Stopped," Haaretz Weekend Supplement, August 25, 2017 [in Hebrew].

نمی‌رسد که آنها به میزبانان سوری خود هشدار داده باشند. اسرائیل گام‌های لازم را برای جلوگیری از این احتمال اتخاذ کرده است که ممکن است کارکنان روسیه تحت تاثیر عملیات آن قرار بگیرند. سرگئی بالماسوف^۱ از موسسه سرمایه‌گذاری دولتی خاورمیانه و شورای امور بین‌الملل روسیه (RIAC) در سال ۲۰۱۶، اعلام کرد: «درحالی‌که وضعیت از پایان سپتامبر ۲۰۱۵، نشان می‌دهد، مسکو و تل‌آویو به‌طور کامل با یکدیگر تعامل دارند- اسرائیل شاهد نقض مکرر فضای هوایی خود توسط هواپیماهای جنگی روسیه است.^۲ درحالی‌که روسیه نمی‌خواهد نیروی هوایی اسرائیل با ایران و حزب‌الله برخورد کند... این یک نوع همکاری فنی نظامی است»^۳. نگرانی عمده روسیه این است که اقدامات اسرائیل علیه حضور ایرانیان در سوریه به ثبات رژیم اسد صدمه نزنند.

البته، زمینه‌های اصلی عدم توافق بین روسیه و اسرائیل در خصوص وضعیت سوریه وجود دارد. مهمترین نگرانی اسرائیل در مورد اتکای عملیاتی روسیه به حزب‌الله و شبه‌نظامیان تحت حمایت ایران به‌عنوان «سربازان پیاده»^۴ است. اسرائیل می‌ترسد که دخالت این گروه‌ها آنها را به ایفای نقشی مهم در آینده سوریه هدایت کند. بر این اساس، علی‌رغم وعده‌های روسیه مبنی بر حفظ بیش از ۳۰ کیلومتر از مرزهای بلندی‌های جولان، اسرائیل با وساطت روسیه در ایجاد مناطق ناامن در جنوب سوریه در ژوئیه ۲۰۱۷، کاملاً ناراضی بود.^۵ مسکو جسورانه نگرانی‌های اسرائیل را رد کرد.^۶ در جدیدترین مرحله جنگ داخلی سوریه، اسرائیل از ظهور یک حضور قوی و قانونی ایران در سوریه، به‌طور مستقیم یا از طریق پروکسی شیعه، می‌ترسد.

درگیری بین اسرائیل، نیروهای دفاعی هوایی سوریه و اهداف ایران در تاریخ ۱۰ فوریه ۲۰۱۸، توازن بین مسکو و اورشلیم را نشان می‌دهد که در این درگیری‌ها

1. Sergey Balmasov.

2. In this context, see, Gili Cohen, Israeli Defense Minister: Russia Also Violated Our Airspace, Haaretz, November 29, 2015; and Russia Sometimes Breaches Israeli Air Space, Top Defense Official Reveals, Times of Israel, November 28, 2015.

3. Daniel Schearf, Russia-Israel Ties Grow with Kremlin's Influence in the Region, VOA News, June 7, 2016.

4. foot soldiers.

5. Zvi Magen, Udi Dekel, and Sima Shine, Russia in Syria: Between Iran and Israel, INSS Insight no. 970, September 3, 2017.

6. Barak Ravid, Days After Netanyahu-Putin Meeting, Russia Threatened to Veto anti-Hezbollah Move Led by Israel and U.S. at UN, Haaretz, September 6, 2017.

تلاش می‌کنند. تردید است که روسیه- با پوشش پیشرفته رادار و مشاوران تعبیه شده در واحدهای سوریه- از استقرار پهپاد بدون سرنشین ایران به سمت اسرائیل یا آمادگی سوریه برای رهگیری واکنش اسرائیل اطلاع نداشته باشد. با این وجود، مقامات اسرائیلی مراقب بودند که از روسیه در اظهارات خود پس از درگیری یاد نکنند. ناظران به این نکته اشاره دارند که نخستین تماس نتانیاهاو پس از این حادثه به جای ترامپ به پوتین بود.^۱ بنابر گزارش‌ها، رئیس‌جمهور روسیه، نتانیاهاو را متقاعد کرد که از تنش بیشتر خودداری کند. پس از این درگیری، مایکل اورن^۲، معاون وزیر برای سیاست خارجی و سفیر سابق اسرائیل در واشنگتن، ادعا کرد که اسرائیل برای جلوگیری از ادامه درگیری با ایران و سوریه روی پوتین حساب می‌کند. دلیل او این است: دولت ترامپ به سادگی از حاشیه تماشای می‌کند. اورن توضیح داد، «آمریکا در سوریه طاقت نیاورد و در بازی نیست.»^۳

آخرین تنش مربوط به سوریه بین روسیه و اسرائیل مربوط به حمله اسرائیل به اهداف ایران در فرودگاه تی-۴ در ۹ آوریل ۲۰۱۸ است. مقامات روس ادعا کردند که علی‌رغم حضور مشاوران روسی در پایگاه، اسرائیل هیچ تماسی با روسیه نداشته است. آنها حمله اسرائیل را «یک پیشرفت خطرناک» خواندند.^۴ سفیر اسرائیل به وزارت خارجه روسیه احضار شد و پوتین و نتانیاهاو بلافاصله پس از این رویداد صحبت کردند. پوتین از اسرائیل خواست تا از فعالیت‌هایی که موجب بی‌ثباتی در سوریه شده است خودداری کند و به حاکمیت سوریه احترام بگذارد.^۵ اندکی پس از آن، ایالات متحده در ۱۳ آوریل به تاسیسات تسلیحات شیمیایی سوریه حمله کرد و باعث شد تا مقامات روس در مورد ارتقای سیستم‌های دفاع هوایی سوریه با انتقال موشک‌های اس-۳۰۰ به رژیم اسد صحبت کنند. درحالی‌که این موشک‌ها در حال حاضر مانند اس-۴۰۰ در سوریه هستند که در دستان روسیه قرار دارند. روسیه بیش از یک دهه است که

1. Anshel Pfeffer, "Israel Struggles to Draw New Red Lines in Russia's Playground," Haaretz, February 10, 2018.

2. Michael Oren.

3. Jonathan Ferziger and David Wainer, "Israel Says it is Counting on Putin, U.S. 'Isn't in the Game," Bloomberg, February 11, 2018.

4. Oren Liebermann, "Why would Israel launch strikes on Syria?" CNN, April 10, 2018.

5. "Putin and Netanyahu Speak by Phone on Syria," Reuters, April 11, 2018.

موشک‌های اس-۳۰۰ به دولت سوریه منتقل نکرده است.^۱ این رویدادها به تبادل عمومی شدید بین مقامات روسی و اسرائیلی منجر شد. وزیر دفاع اسرائیل در مورد پیامدهای فاجعه‌بار^۲ حمله اسرائیل به نیروهای دفاع هوایی سوریه هشدار داد؛ درحالی‌که وزیر دفاع اسرائیل اظهار داشت که اسرائیل، به‌شدت به استفاده از هرگونه موشک علیه هواپیماهای اسرائیل واکنش نشان خواهد داد.^۳ به‌نظر می‌رسد که این سخنان از آن زمان سرد شده است. سرگی لاوروف، وزیر خارجه روسیه و سفیر روسیه در اسرائیل هر دو اظهار داشتند که هیچ پیشنهادی در مورد تامین موشک‌های سوریه که در حال حاضر مورد بحث هستند وجود ندارد. نیکولای پاتروشف، دبیر شورای امنیت ملی روسیه، پس از آن در ۲۴ آوریل در سوچی در نهمین نشست بین‌المللی مسایل امنیتی به‌طور جداگانه با هم‌تایان اسرائیلی و ایرانی خود دیدار کرد. این جلسات باعث گمانه‌زنی‌هایی شد که ممکن است مسکو بین ایران و اسرائیل میانجیگری کند.^۴ بسیاری بر این باورند که تنها جایگزین واقعی برای میانجیگری روسیه، سناریوهای مبتنی بر نیروی نظامی است که در واشنگتن و اورشلیم مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند که پتانسیل آزاد کردن یک جنگ منطقه‌ای گسترده را دارند.^۵ در ۹ ماه می، نتانیاها در سفر کوتاهی به مسکو در کنار پوتین در جشن‌های روز پیروزی که از مهمترین روزهای روایت روسی معاصر پوتین است، شرکت کرد. این دیدار چند ساعت پس از خروج آمریکا از برجام و بلافاصله قبل از آنکه نیروهای ایرانی در سوریه اقدامی تلافی‌جویانه بر بلندی‌های جولان انجام دهند، رخ داد. اسرائیل علیه نیروهای ایرانی و اهداف دفاع هوایی سوریه به‌شدت واکنش نشان داد. دیدار نتانیاها با هدف ارایه یافته‌های به‌دست آمده از آرشیو هسته‌ای ایران به تازگی توسط اطلاعات اسرائیل و بحث در مورد فعالیت ایران در سوریه انجام شد. نتانیاها پس از بازگشت به

۱. به خاطر مسایل مربوط به پرداخت و شاید درخواست اسرائیل.

2. catastrophic consequences.

3. "We May Hit Russian Systems in Syria, Israel Says After Threats of 'Catastrophic Consequences,'" Haaretz, April 24, 2018.

4. "Will Russia Provide the 'New Kissinger' For Iran-Israel Diplomacy?" Russia In World Affairs, May 3, 2018.

5. Maxim A. Suchkov, "Russia Acting as Buffer Between Israel, Iran," Al-Monitor April, 29, 2018.

اسرائیل اظهار داشت که دلیلی ندارد باور کند که روسیه آزادی عمل اسرائیل را محدود خواهد کرد.^۱ یک سخنگوی نظامی اسرائیل گزارش داد که اسرائیل قبل از حمله به سوریه، از طریق دستگاه هماهنگی دو جانبه به روسیه اطلاع داده بود.^۲

در روزهای اخیر به نظر می‌رسد که تجدیدنظر اسرائیل در مورد خطرات دخالت ایران در سوریه و تشدید تحریم‌های نظامی علیه اهداف ایران و حزب‌الله در سوریه، نتایج موردنظر را به دست آورد. در اواسط ماه مه، پوتین گفت که همه نیروهای نظامی خارجی پس از آنکه رژیم اسد قدرت کامل خود را به دست گرفتند، سوریه را ترک خواهند کرد؛ سخنگویان ایرانی با عصبانیت واکنش نشان دادند. سرگئی لاروف، وزیر امور خارجه، در روز ۲۸ ماه می گفت که تنها نیروهای رژیم سوریه باید در مرز سوریه با اسرائیل و اردن مستقر شوند و این بدان معناست که ایران و حزب‌الله مجاز به حضور در مناطق مرزی نیستند.^۳ گزارش‌های خبری مطبوعات اسرائیل حاکی از این است که این اظهارات نشان دهنده یک توافقنامه محرمانه بین مسکو و اورشلیم است. اسرائیل به‌عنوان بخشی از این توافقنامه، بازگشت نیروهای اسد به مرز با اسرائیل در بلندی‌های جولان را می‌پذیرد. روس‌ها تضمین خواهند کرد که ایرانیان و حزب‌الله در این مناطق حضور نخواهد داشت و از همه عناصر خارجی خواست تا همه سوریه را ترک کنند. برخی گزارش‌ها ادعا می‌کنند که این توافقنامه شامل یک بند در حق اسرائیل برای ادامه اقدام علیه فعالیت‌های ایران در سوریه است.^۴

۳-۴. مسئله فلسطین

علاقه روسیه به مسئله فلسطین به دوران اتحاد جماهیر شوروی برمی‌گردد زمانی که مسکو روابط نزدیکی با رهبران فلسطین و به خاطر سرگذشت آنها همدردی کرد.

1. Itamar Eichner, "Netanyahu: There is No Reason to think That Russia Will Restrict our Freedom of Action," Ynet, May 9, 2018 [Hebrew].

2. "Israel Informed Russia Ahead of Strikes in Syria Following Netanyahu-Putin Meeting," Moscow Times, May 10, 2018.

3. Raf Sanchez, "Israel Sees an Opportunity to Drive Iran Out of Syria as Russia Looks to Its Own Interests," The Telegraph, May 29, 2018; and «Russia: Only Syrian Forces Should be Stationed on Israel Border,» Al-Jazeera, May 28, 2018.

4. "Israel Source: Russia to Back Israel Against Iran in Syria," Middle East Monitor, May 29, 2018; and Alexander Fulbright, "Israel, Russia said to Reach Secret Deal on Pushing Iran Away from Syria's Border," Times of Israel, May 28, 2018.

روسیه یکی از کشورهای چهارگانه رو به زوال در خاورمیانه است و امیدوار است که نقشی - حتی کاملاً رسمی - در ایجاد توافقنامه صلح بین اسرائیل و فلسطین ایفا کند. سرگی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه، در اوایل امسال اعلام کرد که مسکو به دنبال احیای مذاکرات اسرائیل و فلسطین است؛ زیرا توافق تنها از طریق گفتگوی مستقیم امکان پذیر است. بنابر گزارش‌ها، محمود عباس رییس تشکیلات خودگردان فلسطین با پیشنهاد روسیه برای نشست موافقت کرد؛ اما نتانیاهو این ایده را رد کرد.^۱

روسیه، همان‌طور که اشاره شد، اورشلیم غربی را هشت ماه پیش از واشنگتن به رسمیت شناخت؛ اما برخلاف واشنگتن، این کار بدون کاهش حساسیت‌های فلسطین و اعراب انجام شد. روسیه امیدوار است که خود را به‌عنوان یک جایگزین قابل قبول برای آمریکا در میانجی‌گری اسرائیل - فلسطین معرفی کند. اخیراً، روسیه به بیانیه آمریکا در مورد بیت‌المقدس به‌عنوان مدرکی مبنی بر اینکه آمریکا دیگر نمی‌تواند یک کارگزار صادق باشد، اشاره کرد. به‌نظر، روسیه یکی از معدود بازیگران بین‌المللی است که روابط خوبی با مقامات فلسطینی، حماس و نیز اسرائیل دارد. با این وجود، به‌نظر می‌رسد که مسکو تشخیص می‌دهد که هیچ امکانی برای بهبود روند صلح وجود ندارد و به‌همین دلیل بر این مسئله تأکید نمی‌کند.^۲ سفیر سابق زوی مگان توضیح می‌دهد که روسیه به دنبال نتایج نمی‌باشد؛ بلکه خواستار یک فرایند برای مشارکت در نمایش وضعیت فوق‌العاده قدرت روسیه است. کلیف کوپچان خاطر نشان می‌کند که پوتین از بودن در میان فرایندهای بین‌المللی لذت می‌برد: «او عاشق این است که یک کارگزار شریف باشد، اگر شما چیزی بخواهید».^۳

در حال حاضر به‌نظر می‌رسد روسیه بیشترین تلاش را برای ارتقا آشتی بین حماس و حزب حاکم فتح، به ریاست عباس انجام داده است. عباس در ماه فوریه از روسیه دیدار کرد تا درباره تحولات در فلسطین صحبت کند. بنابر گزارش‌ها، وی می‌کوشد تا

1. Adnan Abu Amer, "Russia Seeks to Extend Role In Mideast Peace Beyond Syria," Al-Monitor, April 17, 2018.

۲. جالب است توجه داشته باشید در پی تنش پیرامون حمله اسرائیل به سوریه در ۹ آوریل، روس‌ها بیانیه‌ای نادر و انتقادی به زبان روسی درباره رفتار «تبعیض‌آمیز و غیرقابل قبول» اسرائیل با فلسطین منتشر کرد، در چیزی که به‌نظر می‌رسد تلاشی برای ایجاد ارتباط بین خویش‌داری اسرائیل در سوریه و رابطه روسیه با مسئله فلسطین است.

3. Personal interview with author, April 2018.

مسکو را متقاعد کند که نقش بزرگ‌تری در مسئله فلسطین بازی کند، به این دلیل که آمریکا دیگر نمی‌تواند نقش میانجی را ایفا کند. در ماه مارس، یک هیات حماس به سرپرستی موسی ابومرزوک^۱ عضو دفتر سیاسی وارد مسکو شد تا درباره آینده صلح و نقش روسیه در منطقه بحث و گفتگو کند.^۲ به نظر می‌رسد که حماس امیدوار است که روسیه به عباس فشار وارد کند تا به روند صلح با جدیت و عملاً پایان دهد.^۳

مرزهای روابط و پتانسیل‌های آینده

به‌طور کلی، روابط دو جانبه بین روسیه و اسرائیل مثبت است و ناشی از یک منطقه قدرتمند از منافع مشترک است. به گفته یک دیپلمات ارشد اسرائیلی، «این روابط می‌تواند اندکی گسترش یابد؛ اما امکان کمتری برای افزایش چشمگیر وجود دارد.^۴ در طرف مثبت، از زمان تجدید روابط، پیشرفت قابل توجهی در ربع قرن حاصل شده است. این حقیقت به این دلیل است که روابط دوجانبه در چارچوب مشخصی گسترش می‌یابد و مرزهای آن به خوبی توسط هر دو طرف قابل درک است.»

مهمترین رابطه اسرائیل با ایالات متحده است؛ درحالی‌که اسرائیل ممکن است خواهان تنوع در روابط باشد، هیچ علاقه‌ای به جایگزین کردن شریک استراتژیک اولیه خود ندارد. روسیه این وضعیت را به رسمیت می‌شناسد. درحالی‌که روابط خوب با روسیه ممکن است منافع اسرائیل را حفظ کند، آنها هرگز اجازه نخواهند داشت تا به سطحی برسند که باعث ناراحتی قابل توجهی در واشنگتن شود. اگر روابط ایالات متحده و روسیه همچنان رو به وخامت گذارد، دولت آمریکا دیگر نمی‌تواند «به یکی از نزدیک‌ترین متحدان خود اجازه دهد که روابط مثبتی با مسکو برقرار کند. همچنین این امکان وجود دارد که عطش اسرائیل برای تنوع تاحدی کاهش یابد.»

روسیه به نوبه خود منافع قابل توجه بیشتری نسبت به همسایگان عرب و ایران نسبت به اسرائیل خواهد داشت. ملاحظات انرژی - مهمترین منافع اقتصادی روسیه - به روابط

1. Mousa Abu Marzouk.

2. http://twitter.com/mosa_abumarzook/status/979819338575286275.

3. Adnan Abu Amer, "Russia Seeks To Extend..."

4. Personal interview with author, February 2018.

نزدیک با تولیدکنندگان عرب و ایران ادامه می‌دهد. دو ابزار مهم دیگر روسیه - فروش سلاح و کمک‌های هسته‌ای - همچنین در دنیای عرب بسیار بیشتر است. معاملات در این مناطق در سال‌های اخیر به‌ویژه در میان کشورهای عربی طرفدار غرب به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است. در نهایت، مسکو نمی‌خواهد که ایران و ترکیه نفوذ خود را در روسیه یا کشورهای شوروی سابق گسترش دهند؛ بنابراین باید تعامل قابل توجهی با آنها به‌عنوان روشی برای مهار کردن داشته باشد.

این احتمال وجود دارد که با کاهش تهدید رژیم سوریه، روسیه خطر گسترش بی‌ثباتی در سوریه نسبت به اسرائیل و اردن را به رسمیت بشناسد. این پتانسیل رو به رشد در منازعات منطقه‌ای می‌تواند باعث هدر رفتن بسیاری از منافع استراتژیک که روسیه از مداخله در آنجا کسب کرده است، شود. مسکو ممکن است به‌نوبه خود اهمیت ایران در امور سوریه را مورد ارزیابی قرار دهد.^۱ تحلیل‌گران دولت اسرائیل استدلال می‌کند که منافع ایران و روسیه در سوریه در حال واگرایی است، تا حدی به این دلیل که ثبات منطقه‌ای مطلوب مسکو ایجاب می‌کند که اسرائیل در محیط امنیت ملی خود مطمئن باشد.^۲

همان‌طور که جنگ داخلی سوریه به مرحله جدیدی وارد می‌شود، گفتگوی روسیه با اسرائیل از درگیری‌های متقابل گرفته تا روش‌های تثبیت، نیز در حال تحول است. همچنین دو طرف درباره راه‌های رسیدگی به نگرانی‌های امنیتی وسیع‌تر اسرائیل، به‌ویژه در رابطه با نفوذ ایران در سوریه جدید بحث و گفتگو می‌کنند. تمایل اسرائیل به استفاده از زور علیه اهداف ایرانی در سوریه ممکن است تا حدی در مسکو نشانه گرفته شود. خصومت فزاینده اسرائیل نسبت به ایران ممکن است از جمله تلاش برای متقاعد کردن روس‌ها برای مهار ایران از طریق افزایش خطرات ناشی از محافظه‌کارانه آنها باشد. همان‌طور که در بالا ذکر شد این تاکتیک ممکن است موفق باشد.

۱. بیانیه اخیر سفیر روسیه در اسرائیل در این زمینه جالب است: «روسیه دایما نگرانی‌های و منافع اسرائیل در قبال حفظ امنیت ملی خود را در نظر می‌گیرد؛ البته ما نگران شرایطی هستیم که روابط دوجانبه بین اسرائیل و ایران در سایه تهدیدهای متقابل و عدم پذیرش هر دو کشور قرار دارد. ما باید نگران حضور ایران در سوریه باشیم. این امر ممکن است منجر به وخیم‌تر شدن اوضاع و درگیری در کل خاور میانه شود». قابل دسترسی در:

East. "Itamar Eichner, Alexandra Lukash, and Nir Cohen," Russian SC chief meets Israeli, Iranian counterparts, Ynet, April 25, 2018.

2. Personal interview with author, February 2018.

به نظر نمی‌رسد که منافع اساسی که پویایی روابط دوجانبه را تعریف می‌کنند به طور قابل توجهی تغییر خواهد کرد. همانطور که مگن می‌نویسد، «روسیه یک بازیگر قوی و مثبت است، ما آنها را به عنوان دشمن خود نمی‌خواهیم». به این ترتیب، روابط روسیه و اسرائیل با دوگانگی روابط دوستانه همراه با اختلافات جدی در مورد مسایل منطقه‌ای ادامه خواهد یافت.